

Het belang van participatiegeschiedenis in het participatieproces: Master Thesis

Naam: Hannah Looije

Studentnummer: 1043625

Scriptiebegeleider: Menno Hurenkamp

Tweede lezer: Eva Mulder

Universiteit voor Humanistiek

Inhoudsopgave

Abstract	4
Voorwoord	5
Inleiding.....	7
Theoretisch kader.....	10
<i>Wat is burgerschap en burgerparticipatie?.....</i>	<i>10</i>
<i>Doelen van participatie</i>	<i>12</i>
<i>Flexibiliteit, vertrouwen en invloed</i>	<i>13</i>
<i>Participatiegeschiedenis</i>	<i>14</i>
<i>Introductie medisch dossier</i>	<i>16</i>
Methodologie	18
<i>Literatuuronderzoek.....</i>	<i>18</i>
<i>Case-study.....</i>	<i>19</i>
<i>Kwaliteitscriteria.....</i>	<i>20</i>
<i>Verloop van het onderzoek en respondenten</i>	<i>22</i>
<i>Narratief interviewen en analyseren</i>	<i>23</i>
<i>Ethische overwegingen</i>	<i>24</i>
De nut en noodzaak van transparantie en informatiebeheer van de overheid.	25
<i>Transparantie in informatiebeheer</i>	<i>25</i>
<i>Archiefwet.....</i>	<i>27</i>
<i>WOO.....</i>	<i>29</i>
<i>Verhouding tussen de archiefwet en de WOO</i>	<i>31</i>
<i>Samenvatting</i>	<i>32</i>
Hoe ziet het overdragen van kennis er in de praktijk uit? De dagelijkse praktijk van de gezondheidszorg.....	33
<i>Vergelijking tussen ambtenaren en artsen</i>	<i>33</i>
<i>Ontwikkeling van het medisch dossier.....</i>	<i>35</i>
<i>Welke richtlijnen hebben artsen voor dossiervorming (SOEP)</i>	<i>36</i>
<i>Rechten voor patiënten (WGBO wetgeving).</i>	<i>37</i>
<i>Uitwisseling tussen zorgverleners (LSP).....</i>	<i>37</i>
<i>Samenvatting</i>	<i>38</i>
Welke rol speelt participatiegeschiedenis in de ervaringen van burgers, ambtenaren en bestuurders?	40
<i>Casus 1: Erasmusgracht</i>	<i>41</i>
<i>Geschiedenis door de ogen van de bewoners</i>	<i>42</i>
<i>Geschiedenis door de ogen van de ambtenaren</i>	<i>45</i>

Geschiedenis door de ogen van de bestuurder	47
<i>Casus 2: Von Liebigweg</i>	49
Geschiedenis door de ogen van de bewoners	50
Geschiedenis door de ogen van de ambtenaren en bestuurder	52
Conclusie	56
Discussie	60
Literatuurlijst	62
Bijlage 1: Interview Guide	68
Bijlage 2: Informed consentformulier	70

Abstract

Tijdens mijn stage bij de gemeente Amsterdam en in de literatuur leek er weinig aandacht te zijn voor de overdracht van participatiegeschiedenis aan het begin van een participatieproces. Daarom is onderzoek doen naar participatiegeschiedenis nodig en relevant voor het functioneren van de overheid, en kan het bijdragen aan het borgen van deze kennis en het handhaven van continuïteit binnen de bureaucratie. In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal: wat is het belang van het doorgeven van participatiegeschiedenis in een participatieproces? In dit onderzoek zijn twee literatuuronderzoeken gedaan om een beschrijving te geven van het informatiebeheer van de overheid en het medisch dossier uit de gezondheidszorg. Daarnaast zijn twee Amsterdamse projecten onderzocht aan de hand van narratief interviewen.

Uit het onderzoek blijkt dat binnen de archivering van de gezondheidszorg meer nadruk ligt op evaluatie, dan bij de overheid. De gezondheidszorg doet dit door middel van de SOEP-methode. Binnen het informatiebeheer van de overheid ligt de nadruk voornamelijk op toegankelijkheid, waardoor de gevoeligheid van informatie verloren kan gaan. Uit de casussen blijkt in beide gevallen dat het grotere overzicht van gebeurtenissen mist. Bij de Erasmusgracht leidt dit tot een gebrek aan vertrouwen en frustratie. Bij de Von Liebigweg heeft men door aandacht te besteden aan emotie en menselijk contact de werkrelatie herstelt. Voor de twee casussen was het kennen van de participatiegeschiedenis van belang.

Toekomstig onderzoek kan aandacht besteden aan het opstellen van een participatiegeschiedenis wijkdossier zodat informatie op een plek bewaard kan blijven en doorgegeven kan worden.

Voorwoord

U staat aan het begin van mijn masterscriptie met als titel: het belang van participatiegeschiedenis in het participatieproces. Deze scriptie is geschreven als afronding van de universitaire masteropleiding Burgerschap en Kwaliteit van Samenleven (BKS). Ik heb deze studie vanaf september 2023 gevolgd en hoop met het schrijven van deze scriptie mijn studie af te sluiten.

Toen ik begon aan deze master was ik al zeer geïnteresseerd in rol die burgerparticipatie kan spelen in de maatschappij. Tijdens mijn bachelor Politicologie heb ik over dit onderwerp mijn scriptie geschreven. De scriptie van mijn bachelor ging over de ervaringen en de kennis van omgevingsmanagers in de wereld van burgerparticipatie. Toen ik aan deze master begon was een ding zeker: ik wil mijn scriptie schrijven over burgerparticipatie. Het liefst doe ik dit aan de hand van verschillende verhalen van betrokkenen. Het opschrijven van een verhaal vind ik een fascinerende bezigheid. De manier waarop mensen een herinnering of verhaal beginnen zegt veel over hun ervaring en hun gevoelens daarbij. Ook de chronologie of chaos waarmee men een verhaal vertelt, zegt veel over de persoon die tegenover je zit. Deze twee zaken waren tijdens mijn bachelor scriptie al duidelijk, maar in dit onderzoek – dat u op het punt staat om te lezen – werd dit voor mij opnieuw bevestigd. Verhalen zijn belangrijk om ieders perspectief in beeld te brengen en om geschiedenis door te geven

Net als in mijn bachelorscriptie hecht ik in dit onderzoek grote waarde aan de ervaringen van mensen in het proces van burgerparticipatie. Dit keer ligt de focus echter niet alleen op omgevingsmanagers. Dit onderzoek is gestoeld op de ervaringen van burgers, ambtenaren en bestuurders in het participatieproces. Tijdens mijn onderzoeksstage bij de Gemeente Amsterdam stond het onderzoek volledig in het teken van de ervaringen van betrokkenen. Ik heb tijdens mijn stage gefocust op de flexibiliteit van een participatieproces, de invloed van burgers op participatie, het vertrouwen van burgers in een participatieproces en de overheid en – zoals ik dat toen noemde – de historische kennis in het participatieproces. Ondertussen is de term historische kennis vervangen voor de term participatiegeschiedenis en is dit onderdeel de focus van mijn master scriptie geworden.

Het fascineerde mij tijdens mijn onderzoek bij de Gemeente Amsterdam. Hoe kan het dat er in sommige participatieprocessen zo'n groot verschil is tussen de beleving van de participatiegeschiedenis van ambtenaren en bestuurders, en burgers? Waarom ervaren zij dit anders? Daarom is de participatiegeschiedenis het hoofdonderdeel van dit onderzoek geworden. Door te kijken naar de huidige wetgeving rond het opslaan van informatie binnen de overheid, een vorm van geschiedschrijving binnen de gezondheidszorg in kaart te brengen en door twee casussen vanuit de gemeente Amsterdam te analyseren hoop ik uiteindelijk een antwoord te kunnen geven op de vraag: wat is het belang van het doorgeven van participatiegeschiedenis in een participatieproces?

Dit onderzoek had niet plaats kunnen vinden zonder de hulp van meerdere mensen. Ten eerste de bewoners, ambtenaren en bestuurders die hebben meegewerkt aan dit onderzoek en met mij in gesprek zijn gegaan. Hun ervaringen en herinneringen zijn de basis waarop dit onderzoek is gestoeld en zonder hun input was dit onderzoek er niet gekomen. Ten tweede wil ik mijn begeleiders bedanken. Claudia Tempelman en Simone de Jonge, vanuit de gemeente Amsterdam, en Menno Hurenkamp vanuit de Universiteit voor Humanistiek. Alle drie hebben ze mij ontzettend goed begeleid. Hun input, ideeën en betrokkenheid hebben mij geholpen in het kaderen van het onderzoek en het opleveren van dit eindresultaat.

Aangezien ik vermoed dat dit de laatste keer is dat ik een einddocument van deze omvang schrijf is het op zijn plaats om mijn familie te bedanken. Als eerste mijn lieve vriend, die mij in de afgelopen weken met al zijn humor en geduld door de scriptiestress heeft getrokken. Daarnaast wil ik ook mijn ouders bedanken. Zij zijn de basis waarop ik de afgelopen zes jaar mijn studie heb kunnen bouwen. Zij hebben mij geholpen met alle goede inzichten die ze in zich hadden. Zonder hun oprechte overtuiging dat ik het kon was ik niet zo ver gekomen.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Inleiding

Toen dit onderzoek begon werd ik door een familielid gewezen op een filmpje op X (voorheen Twitter). In het filmpje is een groep kinderen te zien, ze spelen een spelletje. Ze zitten in een rijtje achter elkaar en zijn geblinddoekt. Ieder kind heeft een bordje vast en het kind dat vooraan zit heeft zijn bordje vol met meel liggen. De bedoeling is dat de kinderen het meel van het ene bordje naar het andere bordje doorgeven. Dit doen ze door het bordje met meel over hun hoofd heen te tillen en de inhoud over te kieperen op het bord van het kind achter hen. Dit doen ze terwijl ze geblinddoekt zijn. Het resultaat is een hilarisch geheel met een hoop lachende kinderen omdat het meel overal terecht komt, behalve op het volgende bordje. Uiteindelijk zitten bijna alle kinderen onder het meel en heeft het achterste kind helemaal geen meel op zijn bordje gekregen. Het is een goede metafoor om dit onderzoek mee te beginnen. De auteur van het bericht – Danielle Braun – stelde bij het filmpje de volgende tekst op: “Als je elkaar niet echt goed aankijkt, hoort en ziet tijdens samenwerken of een overdracht. Gaat er veel informatie en contact verloren”. Dit statement deed mij nadenken over het doorgeven van kennis over participatie en het contact dat daarbij verloren kan gaan tussen verschillende betrokken partijen. Bijvoorbeeld tussen ambtenaren, of tussen ambtenaren en bewoners. Met deze metafoor in het achterhoofd probeert dit onderzoek antwoord te geven op de vraag: wat is het belang van het doorgeven van participatiegeschiedenis in een participatieproces?

Tijdens mijn stage bij de gemeente Amsterdam viel het op, dat er weinig aandacht was voor participatiegeschiedenis aan het begin van een participatieproces. Vaak gaan ambtenaren zelf op zoek naar bepaalde kennis door contact te zoeken met burgers, maar het leek alsof zij de zicht op het grotere geheel misten. Daarnaast wordt er in de literatuur weinig tot geen aandacht aan besteed. Het gaat vaak over onderzoek dat ambtenaren zelf doen door in gesprek te gaan met collega's of burgers, maar het institutionaliseren van lokale geschiedenis komt weinig terug in de bestaande literatuur. Toch is onderzoek doen naar participatiegeschiedenis nodig en relevant voor het functioneren van de overheid. Dit kan bijdragen aan het beleid dat gemaakt moet worden en het helpt bij het vormgeven van de ambtelijke organisatie. Het verlies van kennis komt de effectiviteit en continuïteit van de bureaucratie niet ten goede. Volgens het laatste rapport van de Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) heeft

dit te maken met de hoge doorstroom van ambtenaren binnen het sociaal domein (WRR, 2024). Daarnaast mist er ook continuïteit door veranderlijke budgetten, wetgeving en de veranderende verhouding tussen burger en overheid (WRR, 2024). Meer te weten komen over participatiegeschiedenis en het goed doorgeven van informatie binnen de ambtelijke organisatie kan bijdragen aan het borgen van deze kennis en het handhaven van continuïteit binnen de bureaucratie. Een beter functionerende bureaucratie komt ten goede aan burgers en het houdt de overheid bij elkaar (Tjeenk Willink, 2018).

Er zijn werkvelden waarin het opslaan en doorgeven van opgedane kennis gebruikt wordt. Dit geldt bijvoorbeeld voor de gezondheidszorg, waar artsen van verschillende disciplines en afdelingen met elkaar communiceren door een uitgebreid patiëntendossier aan te leggen. Zo kunnen artsen in het dossier de jarenlange geschiedenis teruglezen en uitzoeken wat er wel en niet is gedaan bij patiënten. Dit roept de vraag op of ambtelijke organisaties kunnen leren van de gezondheidszorg en op welke manier? Het gebrek aan literatuur, de geanalyseerde casussen tijdens mijn stage en de kennis op dit gebied binnen andere werkvelden, leiden uiteindelijk voor de hoofdvraag.

Dit onderzoek zal zich richten op de vraag: wat is het belang van het doorgeven van participatiegeschiedenis in een participatieproces? Deze hoofdvraag zal uiteenvallen in drie onderdelen. Als eerste zullen de manieren van informatieopslag binnen de overheid uiteengezet worden. Wat is de huidige werkelijkheid? Daarin zal aandacht besteed worden aan wetgeving die binnen de overheid bestaat, namelijk de archiefwet en de WOO. Daarna zal een beeld geschetst worden hoe geschiedschrijving er in de praktijk uit kan zien. Dit door het gebruik van het medisch dossier in de gezondheidszorg in kaart te brengen. Ook hier zijn wettelijke kaders aanwezig, namelijk de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst. Als laatste zal aan de hand van twee casussen uit de gemeente Amsterdam onderzocht worden hoe de kennis over de participatie heeft bijgedragen aan de uitkomsten van deze casussen. Het doel van dit onderzoek en deze hoofdvraag is te onderzoeken wat participatiegeschiedenis is en hoe deze participatiegeschiedenis zou kunnen bijdragen aan de kwaliteit van participatieprocessen. Daarmee is dit onderzoek *exploratory* van aard (Neuman, 2014). In de conclusie is nog een advies opgenomen voor toekomstig onderzoek. Uit deze twee casussen komt uiteindelijk een context-afhankelijk onderzoek voort, dat hopelijk

gebruikt kan worden om niet alleen de theoretische kennis van participatie uit te breiden, maar ook de kennis over de praktische werkelijkheid.

Theoretisch kader

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag moeten een aantal begrippen en de literatuur daaromheen in kaart worden gebracht. Dit gaat om de literatuur over burgerparticipatie, participatiegeschiedenis en het medische dossier. Dit is de basis waarop straks de analyse van de casussen en de conclusie gebaseerd zullen zijn.

Wat is burgerschap en burgerparticipatie?

Het startpunt om de onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden begint met de vraag: wat verstaan we onder burgerparticipatie? Het begrip burgerparticipatie is uit te splitsen in de begrippen burgerschap en participatie. Wat verstaan we onder burgerschap? Burgerschap kan verschillende dingen inhouden. Ten eerste is het een juridische term die gaat over de vraag wie burger is en wat burger zijn inhoudt volgens de Grondwet (Roberts, 2015). Aan de andere kant is burgerschap ook een sociologisch en ethisch begrip, dat aandacht besteedt aan de morele waarden van de overheid en hoe deze doorwerken in de levens van burgers (Roberts, 2015). Dit laat zien dat burgerschap ook gaat over de verbinding tussen de overheid en de *civil society* (Tjeenk Willink, 2018). Burgerschap betekent dat we allemaal gelijk zijn, gelijke rechten hebben, maar met respect voor de verschillen in achtergrond en overtuigingen (Hurenkamp en Tonkens, 2021). Daarbij zijn burgers ook verantwoordelijk voor de samenleving waarin zij leven (Roberts, 2015; Hurenkamp en Tonkens, 2021). Burgerschap betekent dat burgers hun overheid moeten aanspreken op het moment dat de morele waarden niet worden volbracht (Roberts, 2015). Deze morele waarden staan niet vast.

De notie dat burgerschap draait om het aanspreken van de overheid leidt ons naar het begrip en de definitie van burgerparticipatie. In de literatuur zijn veel definities van burgerparticipatie, elk met een andere focus. Sherry Arnstein stelde in haar invloedrijke artikel uit 1969, dat participatie gaat over vragen van macht en *decision-making* (Arnstein, 1969). Het doel van burgerparticipatie volgens Arnstein is om burgers met weinig mogelijkheden – de zogenoemde *have-nots* – meer macht te geven in de processen van de overheid (Arnstein, 1969). In deze definitie ligt de nadruk meer op het geven van macht aan burgers. Andere definities van burgerparticipatie zijn abstracter

van aard. Conge et al. (1988) vat in zijn artikel samen welke verschillende invalshoeken er zijn. De eerste invalshoek is erg breed. Volgens Seligson en Booth is burgerparticipatie: *“behavior influencing or attempting to influence the distribution of public goods”* (Seligson en Booth, 1978 p. 6). In deze definitie is elk gedrag dat ingaat op publieke zaken een vorm van participatie. Naast deze ruime definitie zijn er ook definities die antwoord willen geven op de vraag welk gedrag zich wel en niet kwalificeert als burgerparticipatie? Nelson definieert participatie als volgt: *“action by private citizens intended to influence the actions or the composition of national or local governments”* (Nelson, 1979 p. 8). Hij stelt dat illegale of gewelddadige acties, uitgevoerd door burgers, ook een vorm van participatie kunnen zijn. Dit wordt door Verba en Nie tegengesproken. In hun ogen is burgerparticipatie gedrag, dat is ontwikkeld om overheidskeuzes en beleid te beïnvloeden. In deze definitie is er geen ruimte voor (politiek) geweld, burgerlijke ongehoorzaamheid en gedrag, dat is ingezet door de overheid (Verba en Nie, 1987).

Over dit laatste punt valt te twisten. Zoals Verba en Nie het beschrijven zou het betekenen, dat burgerparticipatie alleen geïnitieerd kan worden door burgers en niet door de overheid. Dat is beperkend, want dat gaat voorbij aan de verantwoordelijkheid van de overheid om haar burgers actief bij besluitvorming te betrekken. Dit geldt niet alleen voor de definitie van Verba en Nie (1987), maar ook de definities van Nelson (1979) en Seligson en Booth (1978) gaan ervan uit dat de verantwoordelijkheid van burgerparticipatie bij de burger ligt. Na het uiteenzetten van bovenstaande definities komt Conge et al. (1988) tot de volgende conclusie: *“Political participation, then, may be defined as individual or collective action at the national or local level that supports or opposes state structures, authorities, and/or decisions regarding allocation of public goods”* (Conge et al., 1988 p. 247). Deze brede definitie is inclusiever dan de definities van Verba en Niet, Nelson en Seligson en Booth, maar benoemt niet de rol van de overheid in participatie.

In de meer recente literatuur is er meer aandacht voor verschillende vormen van participatie en welke rol de overheid inneemt in deze vormen. De definitie van Nanke Verloo (2023) in haar essay ‘Struikelen over participatie’ lijkt in eerste instantie algemeen. Politieke participatie *“duidt op de processen waarin burgers, ondernemers of andere lokale experts participeren in het besluiten over beleid en ruimtelijke*

planvorming” (Verloo, 2023 p. 15). In de inleiding van dit essay zet ze uiteen waarom politieke participatie uiteenvalt in drie verschillende vormen: netwerkparticipatie, overheidsparticipatie en burgerparticipatie (Verloo, 2023).

De uiteenzetting van deze drie vormen wordt door meerdere gemeenten in Nederland gebruikt, waaronder de gemeente Amsterdam. Aangezien een deel van dit onderzoek zal gaan over twee casussen in Amsterdam, is het van belang om ook deze definitie te kennen. Netwerkparticipatie is een vorm waarbij burgers lang betrokken zijn, bijvoorbeeld een burgerberaad. Het initiatief van deze vorm van participatie kan worden geïnitieerd door zowel burgers als de overheid zelf. Overheidsparticipatie ontstaat wanneer burgers zelf een plan presenteren, waaraan de overheid moet deelnemen (Verloo, 2023). De overheid is faciliterend in deze vorm. De meest voorkomende vorm van participatie is burgerparticipatie, ook wel de klassieke vorm. De exacte definitie is als volgt: *“een proces waarin burgers deelnemen in het ontwikkelen van (beleids-) plannen van de gemeente, provincie, het waterschap of de rijksoverheid”* (Verloo, 2023 p. 15). De nadruk ligt op het deelnemen van burgers. Dat impliceert dat de verantwoordelijkheid voor het uitvoeren van burgerschap niet alleen bij de burger ligt, maar ook bij de overheid om deze informatie actief op te halen bij burgers. In de rest van dit onderzoek zal het begrip burgerparticipatie van Verloo dragen.

Doelen van participatie

Burgerparticipatie heeft de laatste twee decennia aan ruimte gewonnen in de Nederlandse politiek. Nederland is een representatieve democratie, wat betekent dat afgevaardigde van de burgers politieke keuzes maken (Dreijerink et al., 2008). Burgerparticipatie is voornamelijk bedoeld om de representatieve democratie te versterken, waarbij het initiatief van participatie bij de overheid ligt (Dreijerink et al., 2008). Dit wordt niet door alle literatuur onderschreven. Arnstein (1969) maakt duidelijk dat participatie bedoeld is om burgers zeggenschap te geven over besluitvorming. Het hoogst haalbare is een vorm van participatie, waarbij het initiatief niet meer bij de overheid ligt (Arnstein, 1969). Daarbij stelt het Sociaal Cultureel Planbureau dat de samenleving van burgers betrokkenheid verwacht als het gaat om hun leefomgeving en

de besluitvorming hierover (Van Den Broek et al., 2016). Het versterken van de representatieve democratie en het vergroten van zeggenschap komen naar voren in de literatuur, waarin de doelen van participatie worden beschreven. De vijf doelen zijn het vergroten van draagvlak, het vergroten van de kwaliteit van beleid, het vergroten van persoonlijke ontwikkeling van burgers, het vergroten van verantwoordelijkheid van burgers en het vergroten van macht en invloed van burgers (Hurenkamp en Tonkens, 2021). Deze doelen zijn in twee categorieën op te splitsen. Enerzijds is het doel van participatie om de representatieve democratie te versterken door draagvlak en kwaliteit van beleid te vergroten. Anderzijds hebbende doelen van burgerparticipatie betrekking op burgerschap en de ontwikkeling van burgers.

Binnen de overheid bestaat de hoop dat alle doelen van participatie met elkaar te verenigen zijn. Niet alle doelen kunnen op hetzelfde moment vervuld worden. Zoals Hurenkamp en Tonkens stellen: "...de verschillende doelen van burgerparticipatie staan op gespannen voet met elkaar. Het is dus noodzakelijk ze goed tegen elkaar af te wegen en soms ook te prioriteren" (Hurenkamp en Tonkens, 2020 p. 57). Dit kan leiden tot boosheid en frustratie, want als burgers beleid steunen, is er draagvlak gecreëerd, maar dat betekent niet dat burgers verantwoordelijkheid hebben genomen of door een persoonlijke ontwikkeling zijn gegaan (Hurenkamp en Tonkens, 2020). Oftewel, verwachtingen en doelen van het participatieproces doen ertoe en kunnen – als deze niet met elkaar overeenkomen – tot frustratie en boosheid leiden.

Flexibiliteit, vertrouwen en invloed

Burgerparticipatie heeft grote doelen om te behalen. Om dit goed te laten verlopen is een goed proces tijdens participatie noodzakelijk. Dit kan in sommige gevallen meer betekenen dan een 'goede' uitkomst (Van Ryzin, 2011). Dit proces heeft mijns inziens vier kernelementen; flexibiliteit, vertrouwen, invloed en participatiegeschiedenis. Deze onderdelen zijn eerder naar voren gekomen in het stageonderzoek dat is gedaan voor de gemeente Amsterdam. Flexibiliteit betekent dat ambtenaren en bestuurders ruimte nemen om de regels van de bureaucratie ruimer te interpreteren. Dit begrip ontstond na het onderzoek van de casussen die later aan bod zullen komen. In de casus Von Liebigweg wordt gesproken over groot onderhoud.

Officieel is er bij groot onderhoud geen ruimte voor participatie. In het geval van de casus Von Liebigweg was dit echter wel noodzakelijk en hebben ambtenaren en bestuurders besloten om pas op de plaats te maken. Dit is een goed voorbeeld van flexibiliteit. Dit is noodzakelijk, want er bestaat een negatieve relatie tussen bureaucratische rompslomp, hiërarchie en goede uitkomsten van een participatieproces (Yang en Pandey, 2011). Naast flexibiliteit moeten burgers ook invloed kunnen uitoefenen. Invloed gaat over betekenisvolle participatie. Betekenisvolle participatie is participatie, waarbij burgers betrokken en verantwoordelijk zijn voor hun omgeving (Michels 2011: Michels en De Graaf, 2010). Participatie gaat te vaak over de kleur van een parkbankje, dit wordt door bewoners niet altijd ervaren als betekenisvol. Een gebrek aan betekenisvolle participatie is zonde, aangezien betekenisvolle participatie leidt tot meer enthousiasme bij burgers en tot een betere relatie tussen burger en overheid (Michels en de Graaf, 2010). Een betere werkrelatie tussen burger en overheid gaat niet alleen over invloed, maar ook over vertrouwen (Halachmi en Hozer, 2010). “... *if citizens do not trust the bureaucracy, they may be less likely to comply with administrative rules and procedures and to engage in the coproduction of vital public services*” (Van Ryzin, 2011 p. 755). Als burgers de regels en procedures van de bureaucratie niet willen volgen, wordt de overheid minder efficiënt. Het niet willen volgen van procedures en regels van de bureaucratie is geen flexibiliteit (het initiatief van flexibiliteit ligt namelijk bij de overheid), maar het hangt tegen burgerlijke ongehoorzaamheid aan.

Participatiegeschiedenis

Het laatste onderdeel dat noodzakelijk is om een participatieproces goed te laten verlopen is participatiegeschiedenis. In tegenstelling tot bovenstaande drie onderdelen is er in de literatuur weinig geschreven over participatiegeschiedenis. In de methodologie zal besproken worden hoe het onderzoek naar de term participatiegeschiedenis is uitgevoerd. Dit deel van het theoretisch kader zal het begrip participatiegeschiedenis verder definiëren. Participatiegeschiedenis gaat over de vraag; wat is er hiervoor gebeurd? Nanke Verloo is een van de weinigen die het belang van dit aspect benoemt. Zij gebruikt echter het begrip lokale geschiedenis. Verloo noemt drie aspecten, waarin er aandacht gegeven kan worden aan de lokale geschiedenis:

erkenning van emotie, aandacht voor menselijke contact en bewustzijn van taal (Verloo, 2023). In dit onderzoek zal het begrip participatiegeschiedenis gebruikt worden. Dat heeft te maken met het verschil tussen lokale geschiedenis kennen en participatiegeschiedenis institutionaliseren.

In de literatuur is aandacht besteed aan ambtenaren en *front-line workers*, die de context van een wijk of project proberen te begrijpen door in gesprek te gaan met collega's en burgers. "...a kind of non-verbal knowing that evolves from seeing, interacting with someone (or some place or something) over time" (Yanow 2004, p. 12). Dit gaat ervan uit dat de kennis over de lokale geschiedenis een subjectieve observatie is van de betreffende ambtenaar (Durose, 2009). Dit wordt ondersteund door andere literatuur. Bijvoorbeeld door Blijleven en Van Hulst (2021) waarin zij stellen dat ambtenaren vaak in gesprek gaan met de omgeving om op die manier meer te weten te komen over de achtergrond van projecten (Blijleven en Van Hulst, 2021). Dit is vaak noodzakelijke vanwege de contextafhankelijke situaties, die zich tijdens burgerparticipatie voordoen (Yanow, 2004). Daarnaast is de informatie, die wordt overgedragen door verhalen van ambtenaar op ambtenaar, ongefilterd (Maybin, 2013). Dit soort gesprekken met mede-ambtenaren geeft in eerste instantie de ambtenaar een beter beeld van de situatie waar een participatieproces zich op dat moment in bevindt.

Dat een ambtenaar via gesprekken met burgers en ambtenaren meer te weten komt is - zoals de literatuur laat zien - logisch. Tegelijkertijd is het niet genoeg. Uit onderzoek van Nanke Verloo (2019) blijkt dat deze informatie niet tot nauwelijks is geïnstitutionaliseerd. Verloo schrijft dat er binnen overheden gezamenlijke kennis ontbreekt, die overgedragen wordt van oude naar huidige collega's, waardoor informatie gemist wordt bij het starten van nieuwe participatieprocessen (Verloo, 2019). Dit zorgt er voor dat burgers en ambtenaren niet dezelfde informatiepositie hebben. Terwijl dit wel belangrijk is, want: "*narrative knowledge from the street-level can provide a capacity to bridge differences. Creating a story that includes the memories and emotions of diverse stakeholders is itself creating a community*" (Verloo, 2019 p. 81). Het begrip participatiegeschiedenis gaat dus niet alleen over het verzamelen van lokale informatie door middel van het voeren van gesprekken. Ook het institutionaliseren van deze kennis en het creëren van een gemeenschappelijk verhaal is onderdeel van participatiegeschiedenis.

Dit laatste punt wordt onderschreven door een recentelijke studie van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. De adviezen die in deze studie zijn uitgebracht, zijn in relatie tot het sociaal domein. Dit onderzoek gaat niet over het sociaal domein, maar het onderwerp van dit rapport komt substantieel overeen met de focus van dit onderzoek. Daarom is het belangrijk om dit onderzoek te benoemen. Zij brengen daarin het volgende belangrijke advies uit: “De huidige kennisbasis is versnipperd en tijdelijk van aard, en biedt te weinig inzicht in de cumulatie van kennis. Het zou goed zijn als er een landelijk kenniscentrum met documentatiefunctie komt dat ook interactief en vraaggestuurd kan werken” (WRR, 2024 p.11). In dit advies onderschrijven zij het punt van Verloo (2019) dat informatie niet goed is geïnstitutionaliseerd, niet goed vindbaar is en men vaak niet weet welke informatie eerder is verzameld.

Introductie medisch dossier

In het bureaucratische systeem mist een bepaalde vorm van gedeelde kennis van voorgaande projecten, projectresultaten en gemaakte afspraken. Een werkveld dat al jaren bekend is met het opslaan en uitwisselen van kennis is de gezondheidszorg, specifiek de ziekenhuiszorg. Artsen communiceren dagelijks met specialisten waar ze minder kennis van hebben. De gezondheidszorg heeft hiervoor het medisch patiëntendossier ontwikkeld. Een dossier, waarin artsen van verschillende disciplines met elkaar kunnen communiceren over een bepaalde patiënt. Daardoor spreken ze dezelfde taal en is er een gemeenschappelijke geschiedenis bekend. Het medisch dossier heeft een aantal doelen; het systematisch vastleggen van de verschillende contacten om te zien wat er in het verleden medisch is gebeurd en het vastleggen van afspraken, het systematisch vastleggen van uitkomsten aan de hand van onderzoek (bloeduitslagen, etc.), het waarborgen van de kwaliteit, de continuïteit van de zorgverlening en het informeren van de patiënt (Nouwt en Scherptong-Engbers, 2014 p.254). Het waarborgen van deze informatie is vastgelegd in de Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO). Het uitwisselen van het medisch dossier is in deze wet geregeld. Hierdoor zijn betrokken artsen altijd op de hoogte van de

voorgeschiedenis van een patiënt (Balthazar, 2018).

Methodologie

Dit hoofdstuk zal ingaan op de methode die gebruikt is voor dit onderzoek. Aandacht zal besteed worden aan het literatuuronderzoek dat is gedaan, een casestudy, het verloop van het onderzoek, narratief interviewen en de ethische overwegingen. Aan het eind zal dit hoofdstuk aandacht besteden aan de epistemologische en ontologische positie en de kwaliteitscriteria die daar bij passen.

Literatuuronderzoek

Dit onderzoek bestaat voor een deel uit literatuuronderzoek. De eerste en tweede deelvraag worden door het in kaart brengen van literatuur beantwoord. Daarnaast is het theoretisch kader ook geschreven door middel van literatuuronderzoek. In de zoektocht naar literatuur over participatiegeschiedenis zijn eerst de stukken van Nanke Verloo gebruikt en haar verwijzingen. Haar onderzoek heeft gefungeerd als een ‘sneeuwbal’ die andere stukken kon aandragen. Daarnaast is gezocht in de databank van de Vrije Universiteit en Google Scholar. Om meer te weten over het belang van geschiedenis in participatie is gezocht op termen als “ambtenaar in participatieproces”, “local knowledge in citizen participation”, “passing on knowledge”, “lokale geschiedenis binnen de overheid”, “participation knowledge in government”.

Voor de eerste deelvraag – die aandacht besteed aan de informatiehuishouding van de overheid – zijn verschillende zoektermen gebruikt. “Archiefwet 1995”, “WOO”, “WOB” en “digitaal informatiebeheer”. Vooral de term “digitaal informatiebeheer” was effectief bij het vinden van literatuur. Daarnaast bleek het Nationaal Archief de nodige informatie te hebben opgeslagen en ook het Kennisnetwerk Informatie en Archief was een goede hulp in het zoeken van kennis over dit onderwerp. Daarnaast is er een gesprek gevoerd met een overheidsmedewerker, die werkzaam is in het informatiebeheer. Dit gesprek gaf goede richting in het vinden van de juiste informatie. De tweede deelvraag heeft een focus op het medisch dossier. Het vinden van literatuur over dit onderwerp was uitdagend, vanwege het onderzoeksveld dat totaal anders is dan het politicologische, bestuurskundige, beleidstechnische veld waarmee ik bekend ben. Met zoeken termen als ‘medisch dossier’, “medical records”, “groene kaart”, “WGBO” en

“digitalisering medisch dossier” is uiteindelijk de goede informatie gevonden voor de tweede deelvraag.

Naast dit literatuuronderzoek zijn er ook twee casussen van de gemeente Amsterdam onderzocht.

Case-study

Dit onderzoek gaat in op twee casussen. Dat maakt dit onderzoek deels een casestudy. Onderzoek gebaseerd op een klein aantal casussen krijgt geregeld kritiek te verduren. Flyvbjerg (2006) analyseert vijf verschillende misverstanden. Drie misverstanden zijn relevant voor dit onderzoek. Het eerste misverstand is dat je geen algemene conclusies kunt trekken van een casestudy. Dit komt vanuit de *natural sciences*, waarbij deze generalisatie vereist is. Bij een casus is het zaak om uit te leggen waarom de casus representatief is voor een bredere groep (Flyvbjerg, 2006). Het tweede misverstand is dat een casestudy de kans vergroot op een *bias* bij de onderzoeker. Uit onderzoek blijkt, dat onderzoekers met een casestudy regelmatig melden, dat hun vooringenomenheden of hypothese gefalsificeerd zijn en dus veranderd (flyvbjerg, 2006). Dit laat zien dat de kans op vooringenomenheden aanwezig is, maar niet groter dan bij statistisch onderzoek. Het derde en laatste misverstand gaat over de vorm van kennis. Flyvbjerg (2006) gaat bij dit misverstand in op het verschil tussen *context-independent knowledge* en *context-dependent knowledge* (Flyvbjerg, 2006). Volgens Flyvbjerg geeft contextafhankelijke kennis een expertniveau, dat niet te bereiken kan worden met alleen contextonafhankelijke kennis (Flyvbjerg, 2006).

Zoals is gebleken in het theoretisch kader van dit onderzoek, is er veel literatuur geschreven over burgerparticipatie. Bovenstaande misverstanden laten zien dat het analyseren van casussen juist kan bijdragen aan een vergroting van de contextafhankelijke kennis over dit onderwerp. Participatie is een proces, dat plaatsvindt tussen burgers, ambtenaren en bestuurders. Dit betekent dat alleen theoretische kennis en contextonafhankelijke kennis niet voldoende is om een volledig beeld te krijgen van het proces van burgerparticipatie.

Kwaliteitscriteria

Het feit dit onderzoek ingaat op contextafhankelijke kennis betekent ook dat dit onderzoek interpretivistisch van aard zal zijn. Zoals eerder uitgelegd is narratief interviewen een goede methode om de interactie tussen partijen helder te maken. Iedereen heeft zijn eigen verhaal in de casussen en dat betekent dat het verhaal ook alleen te begrijpen is door hun ervaringen, *through the eye of the beholder*. Dit is een epistemologisch en ontologisch interpretivistische houding. Dit betekent ook dat 'normale' criteria om een onderzoek te controleren – zoals *internal validity*, *external validity*, *reliability* en *objectivity* – niet helemaal passen (Guba en Lincoln, 1989). Guba en Lincoln (1989) beschreven in hun zoektocht naar nieuwe criteria voor constructivistisch onderzoek de volgende vier; *credibility*, *transferability*, *dependability* en *confirmability*. In de volgende secties zal worden uitgelegd wat deze criteria inhouden, waar ze verschillen ten opzichte van de meer gangbare criteria en hoe deze criteria in dit onderzoek aanwezig zijn.

Credibility is de vervanger van interne validiteit. Interne validiteit gaat uit van een relatie tussen de uitkomsten en een objectieve realiteit die je kunt observeren. *Credibility* kijkt anders naar de relatie tussen de uitkomsten en de realiteit. “*That is, instead of focusing on a presumed “real” reality, “out there,” the focus has moved to establishing the match between the constructed realities of respondents (or stakeholders) and those realities as represented by the evaluator and attributed to various stakeholders*” (Guba en Lincoln, 1989 p. 237). Met het criterium *credibility* gaat men dus niet uit van een observeerbare realiteit. Daarentegen is het constructivistische onderzoek meer op zoek naar de gestructureerde realiteit van respondenten en de andere belanghebbenden. De belangrijkste methode om *credibility* te vergroten is het uitvoeren van *member checks* (Guba en Lincoln, 1989). Door respondenten terug te laten lezen wat is opgeschreven of in gesprek te gaan over het verhaal kan de *credibility* getoetst worden. In dit onderzoek is dit gedaan door iedereen te mogelijkheid te geven om de transcripten terug te lezen. Een substantieel deel van de respondenten heeft hier gebruik van gemaakt en akkoord gegeven op hetgeen wat gezegd en geschreven is. Daarmee is de kans verkleind, dat er geïnterpreteerd is of informatie verloren is gegaan in de interviews.

Het tweede criterium is *transferability*. Het wordt gebruikt als een vervanger van externe validiteit of generalisatie. Guba en Lincoln stellen het volgende over het verschil tussen generalisatie en *transferability*:

“Generalization (...) is absolute, at least when conditions for randomization and sampling are met. But transferability is always relative and depends entirely on the degree to which salient conditions overlap or match” (Guba en Lincoln, 1989 p. 241).

Generalisatie is dus een absoluut iets. Een onderzoeker mag stellen dat zijn of haar onderzoek generaliseerbaar is. *Transferability*, daarentegen, zoekt naar de overeenkomsten tussen verschillende contexten en besluit vanuit daar of het onderzoek ‘overdraagbaar’ is op een andere specifieke context.

“In the constructivist paradigm, external validity is replaced by an empirical process for checking the degree of similarity between sending and receiving contexts. Further, the burden of proof for claimed generalizability is on the inquirer, while the burden of proof for claimed transferability is on the receiver” (Guba en Lincoln, 1989 p. 241).

Een manier om de overdraagbaarheid te vergroten is door middel van *thick description* (Guba en Lincoln, 1989). De context waarin dingen gezegd zijn en welke functie men heeft zijn van belang in het creëren van *thick description*. De casussen van dit onderzoek zullen van een zo uitgebreid mogelijke context worden voorzien, zodat *transferability* kan worden vastgesteld.

Het derde criterium is *confirmability*. Dit is de vervanger voor objectiviteit. Uitkomsten en interpretaties moeten herleidbaar zijn en moeten terug te vinden zijn in de context van ruwe data. Het moet duidelijk worden, dat de interpretaties van de uitkomsten niet ontsponnen zijn uit het brein van de onderzoeker, maar de oorsprong moet vindbaar zijn (Guba en Lincoln, 1989). Deze ruwe data, van de afgenomen interviews, is beschikbaar op de R:schijf van de Universiteit voor Humanistiek. Daar staan de opnames en transcripten. Het laatste criterium is *dependability* en is een vervanger voor *reliability*. *Reliability* gaat vaak over de stabiliteit van de uitkomsten en stabiliteit van de methode. *Dependability* gaat ervan uit, dat veranderingen in data of

methode horen bij volwassen onderzoek doen. Dat betekent niet dat het onderzoek onbetrouwbaar is. De keuzes die eventueel invloed hebben gehad op de veranderingen, moeten helder zijn in het onderzoek (Guba en Lincoln, 1989). In dit onderzoek is getracht dit te doen door bovenstaande sectie zo uitgebreid mogelijk te maken en de ruwe data beschikbaar te maken.

Verloop van het onderzoek en respondenten

Het grootste deel van het onderzoek is gedaan tijdens mijn stage bij de gemeente Amsterdam. In de stageperiode van twaalf weken zijn meerdere mensen en projecten onderzocht. Er zijn er twee projecten geselecteerd en deze zijn uitgebreid onderzocht. Deze projecten zijn gekozen, omdat beide projecten op een zeker moment zijn geëscaleerd. Na de stageperiode is voornamelijk nog onderzoek gedaan naar de huidige literatuur en heeft er een gesprek plaatsgevonden met een medewerker, die betrokken is bij het informatiebeheer van de overheid.

Het zoeken en vinden van respondenten was een groot deel van het volbrengen van dit onderzoek. Het vinden van respondenten ging voorspoedig. Doordat twee casussen centraal staan in dit onderzoek waren de betrokken personen vrij makkelijk vindbaar. Het onderzoek echter verliep soms moeizaam. Voornamelijk omdat de gemeente Amsterdam een hectische en dynamische organisatie is. Mensen hebben volle agenda's en dat zorgde soms voor stress, wanneer de deadlines naderden. Ook was het soms lastig om met de respondenten in het onderzoek afspraken te maken.

Voor het onderzoek heb ik met burgers, ambtenaren en bestuurders gesproken. Met alle ambtenaren zijn, voorafgaand aan het interview, korte gesprekken gevoerd, zodat allen wisten wat het doel van het onderzoek was. Dit was mijns inziens noodzakelijk, omdat een deel van de contactgegevens van burgers bij deze respondentengroep vandaan moest komen. Met de groep burgers en bestuurders is geen voorgesprek gevoerd.

Uiteindelijk zijn voor dit onderzoek 13 interviews afgenomen. Twee bestuurders, vijf ambtenaren en zes bewoners.

Narratief interviewen en analyseren

Toen het onderzoek bij de gemeente Amsterdam begon, lag de focus op de ervaringen van betrokkenen. Deze zijn in de derde deelvraag nog altijd relevant. Daarom is in dit onderzoek wederom voor een narratieve analyse gekozen. Narratief interviewen is een ongestructureerd diepte-interview (Jovchelovitch en Bauer, 2000). Betrokkenen die geïnterviewd zijn, geven vanuit hun leefwereld helderheid over hun standpunten en hoe conflicten zijn ontstaan (Verloo, 2015). Op deze manier kunnen de ervaringen, standpunten en gevoelens van betrokkenen beter vastgelegd worden. De analyse is vormgegeven door iedere groep zijn eigen verhaal te laten vertellen. Zo blijft het verhaal coherent en blijven de ervaringen van de betrokkenen in hun kracht staan. In één casus zijn de verhalen van de ambtenaren en bestuurder samengevoegd. Dit omdat de verhalen van deze personen zodanig identiek waren, dat dit voor de analyse logisch was.

Narratief interviewen heeft uitdagingen waaraan aandacht gegeven moet worden in dit onderzoek. Bijvoorbeeld als er inconsistenties ontstaan in het verhaal van de betrokkenen (McAlpine, 2016). Het individu vertelt een verhaal vanuit zijn of haar perspectief. Daardoor ontstaat er soms ruis, omdat de herinnering niet meer volledig is of omdat de onderzoeker de geïnterviewde met vragen een bepaalde kant op stuurt (McAlpine, 2016). Daarnaast kan er ook ruis ontstaan door de verwachtingen die betrokkenen hebben van het interview of de interviewer (Jovchelovitch en Bauer, 2000). Deze verwachtingen ontstaan bijvoorbeeld, omdat de respondent denkt dat de interviewer iets wel of niet weet. De betrokkene kan er dan voor kiezen om niet alles te vertellen, bijvoorbeeld omdat het hem niet relevant genoeg of reeds bekend lijkt.

Toch is narratief interviewen en een narratieve analyse voor dit onderzoek de beste keuze. Jovchelovitch en Bauer (2000) stellen dat narratief interviewen in de volgende gevallen bruikbaar is Als eerste: *“Projects investigating specific events, especially 'hot' issues, such as corporate mergers, a specific development project or local politics”* (Jovchelovitch en Bauer, 2000 p.9). En als tweede: *“Projects where different 'voices' are at stake”* (Jovchelovitch en Bauer, 2000 p.9). Doordat alle ontwikkelingen en verschillende stemmen goed naar voren konden komen in dit onderzoek, is het een rijke analyse geworden.

Ethische overwegingen

Alle betrokken hebben akkoord gegeven voor het interview en de opname door middel van het consentformulier. Dit consentformulier kende meerdere versies, voor bestuurders, ambtenaren en bewoners. Het formulier is in de bijlage van dit onderzoek toegevoegd. Daarnaast is iedereen geïnformeerd over de anonimiteit van dit onderzoek. Door de methode van narratief interviewen komt de anonimiteit enigszins in het geding. De respondenten zijn uiteraard anoniem, maar herleidbaarheid is moeilijk te voorkomen. Zeker voor bestuurders is dit een uitdaging. Dit komt omdat bij dit soort participatieprojecten – zoals in dit onderzoek naar voren komen – vaak slechts een of twee bestuurders betrokken zijn. Daardoor is de herleidbaarheid bijna niet te voorkomen. Ik heb de bestuurders hiervan op de hoogte gesteld.

Om te voorkomen dat mensen niet overvallen worden door de inhoud van de bevindingen, is het van belang om achteraf een transcript of samenvatting te delen met de betrokken persoon (Ziebland et al., 2013). Ik heb alle geïnterviewden gevraagd of zij het transcript wilden lezen, zodat ze het konden controleren en nog dingen konden aanpassen. De meeste hebben het transcript achteraf gezien, maar niet iedereen had hier behoefte aan. De meeste respondenten hebben niets aangepast. Een respondent heeft kleine dingen veranderd, maar dit was niet van invloed op de uitkomsten van dit onderzoek.

De nut en noodzaak van transparantie en informatiebeheer van de overheid.

Dit hoofdstuk is de eerste stap in dit onderzoek. Er zal in kaart worden gebracht wat het huidige informatiebeheer van de overheid inhoudt. Dit zal worden gedaan door aandacht te besteden aan verschillende vormen van wetgeving. De Archiefwet en de Wet Open Overheid (WOO). Vanwege de complexiteit van deze wetgeving zal dit hoofdstuk geen diepe analyse geven van de Archiefwet en de WOO. Het doel van dit hoofdstuk is om te laten zien dat er informatiebeheer is binnen de overheid en waarom transparantie binnen de overheid van belang is voor het goed functioneren van deze overheid.

Transparantie in informatiebeheer

Regelmatig wordt de transparantie van de Nederlandse overheid bekritiseerd. Op 14 juni 2024 deed de rechter een uitspraak tegen het Ministerie van Algemene Zaken en Binnenlandse Zaken en stelde dat de ministeries een “aan weigerachtigheid grenzende weerstand tegen openbaarmaking” hebben. Uit een artikel van de Volkskrant bleek dat deze uitspraak kwam door het niet openbaar willen maken van de kabinetsreactie op het rapport ‘Ongekend Onrecht’ dat werd geschreven naar aanleiding van de Toeslagenaffaire.

Voor een goed functionerende overheid is een zekere mate van transparantie noodzakelijk. De grondslag van het bewaren van informatie ligt in de notie, dat de overheid verantwoording moet afleggen richting haar burgers (Brummelkamp et al., 2016). Verantwoording afleggen bestaat volgens Meijer (2003) uit drie verschillende fases: informatie verzameling, de discussie voeren over deze informatie en het uitvoeren van sancties. Zonder de informatieverzameling kunnen de andere twee fases niet plaatsvinden en is het afleggen van verantwoording niet mogelijk (Meijer, 2003). Daarnaast draagt een hoge mate van transparantie bij aan de rechten van burgers (Erkkilä, 2020). De overheid is verplicht om de burger te voorzien van de informatie die de overheid produceert. Op deze manier kan de burger haar overheid aanspreken op

gemaakte keuzes en morele waarden (Roberts, 2015). Zoals eerder genoemd in het theoretisch kader is dat een essentieel deel van burgerschap. Uit het literatuuronderzoek “Impact van open overheid”, dat werd geschreven door het bureau Panteia (2016) in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, bleek dat een open overheid te maken heeft met drie kernbegrippen. Transparantie, participatie en samenwerking (Brummelkamp et al., 2016). Transparantie is hierboven al uitgewerkt. Het is een essentieel deel van burgerschap (Roberts, 2015). Participatie en samenwerking zijn ook onderdeel van een open overheid, “...omdat openheid burgers in staat stelt om te reageren op wat de overheid doet of van plan is” (Brummelkamp et al., 2016 p. 10). Openheid vergroot dus de mogelijkheden tot participatie. Daarnaast wordt ook samenwerking tussen burger en overheid gestimuleerd. Volgens de auteurs gaat samenwerking verder dan participatie en wordt een deel van de besluitvorming van de overheid overgenomen (Brummelkamp et al., 2016). Dit onderzoek laat zien, dat een open overheid en participatie sterk met elkaar verbonden zijn.

Naast dat burgers een zogenoemd *right to know* hebben (Erkkilä, 2020), zijn er nog andere redenen voor goede transparantie binnen de overheid. Transparantie is essentieel voor het efficiënt functioneren van de overheid en het creëren van meer vertrouwen. “...*trust is maintained through narratives and collective memory that may help to generate joint understanding of the virtues of governing and responsibilities of individuals as citizens*” (Erkkilä, 2020 p.11). Transparantie kan dus ook gebruikt worden om een soort gezamenlijk verhaal te creëren. Dit wordt ook wel de *culture of preservation* genoemd (Jeurgens, 2019). De memorie van toelichting van de Wet Openbare Overheid ziet de volgende doelen in het openbaar maken van publieke informatie: “Het toegankelijk maken van publieke informatie is geen gunst van de overheid, maar een recht van de burger dat hem of haar in staat stelt de overheid te controleren, fundamentele rechten uit te oefenen en economische en culturele waarde te creëren” (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2013 p. 2).

In Nederland zijn twee verschillende wetgevingen belangrijk voor het bewaren, vernietigen en openbaar maken van informatie binnen de overheid. De eerste belangrijke wetgeving is de Archiefwet. Deze bepaalt wat bewaard moet worden, waar het bewaard moet worden, hoe lang het bewaard moet worden en wanneer het vernietigd moet

worden. De tweede wet is de Wet Open Overheid (WOO) (de vervanger van Wet Openbaarheid Bestuur). Deze gaat over het openbaar maken van de informatie die aanwezig is binnen de overheid. De volgende onderdelen zullen deze wetgeving uitleggen en de implicaties ervan in kaart brengen.

Archiefwet

Zoals hierboven genoemd zijn er verschillende redenen waarom het van belang is om de informatievoorziening van de overheid op orde te hebben. Vanwege de complexiteit van de informatiehuishouding van de overheid is in 1995 de Archiefwet in werking getreden die ook voorzorg op de digitaliseringsslag, die de overheid moest gaan maken op het gebied van informatievoorzieningen (Nehmelman, 2016). In het boek 'de archiefwet 1995 in 100 trefwoorden' wordt het vrij eenduidige doel van de archiefwet als volgt gesteld:

“De overheidsorganen zijn verplicht de onder hen berustende archiefbescheiden in goede, geordende en toegankelijke staat te brengen en te bewaren, alsmede zorg te dragen voor de vernietiging van de daarvoor in aanmerking komende archiefbescheiden” (Van Boven et al., 1995 p.154).

De archiefwet bepaalt dus niet alleen wat er bewaard moet worden, maar ook wat er vernietigd moet worden.

Met de opkomst van de archiefwet en de digitalisering van de informatievoorziening komt ook de vraag van het institutionaliseren van informatie naar voren. Volgens Jeurgens (2019) komt begin jaren negentig het verschil tussen conserveren en preserven naar boven. Tot dan toe is al het papier en de informatie daarop bewaard gebleven. Het behouden van het 'object' is conserveren (Jeurgens, 2019). Preserven past beter in het digitale tijdperk. “Bij preserven gaat het primair om het behouden van de informatie zonder dat de originele drager daarbij noodzakelijkerwijze behouden blijft” (Jeurgens, 2019 p. 202). Het is het begin van institutionalisering van digitale informatie. Aangezien (digitale) informatie rommelig kan zijn is het van belang om dit op een goede manier op te slaan. Binnen de archiefwet

wordt hiervoor het DUTO-raamwerk gebruikt. DUTO staat voor Duurzame Toegankelijke Overheidsinformatie. Het doel van dit raamwerk is om het archief vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig te maken en te houden (Nationaal Archief, 2024). Het DUTO-raamwerk is bedoeld voor adviseurs, projectleiders en managers die in hun werk te maken hebben met de informatievoorziening van de overheid. Daarnaast geeft het DUTO-raamwerk ook aan, dat niet alle informatie bewaard hoeft te worden. Dit om overarchivering te voorkomen (Nehmelman, 2016). Zoals te lezen zal zijn in het hoofdstuk over het medisch dossier, heeft dit DUTO-raamwerk een andere insteek dan de SOEP-richtlijnen uit de gezondheidszorg. Daarbij is het interessant om op te merken dat informatie – volgens het DUTO-raamwerk – toegankelijke moet zijn, maar dat er geen vorm van evaluatie aan het DUTO-raamwerk lijkt te zijn toegevoegd.

Behalve dat informatie vindbaar, beschikbaar, enz. moet zijn, moet informatie soms ook vernietigd worden. Vernietigen is noodzakelijk om de archieven overzichtelijk te houden, maar er is wel discussie over de vraag wat de overheid moet vernietigen. Voor historici is het reconstrueren van besluitvorming en de besluitvormingsprocessen die daar aan ten grondslag liggen het meest relevant (Huussen, 1996). Niet alles wordt voor eeuwig bewaard en dat maakt reconstructie soms ingewikkeld. In de huidige tijd zijn er zogenoemde selectielijsten, die bepalen welke documenten kort, lang, voor eeuwig of niet bewaard moeten blijven. De selectielijst wordt opgesteld door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) (2020). De gemeente Amsterdam houdt zich ook aan deze selectielijst. De selectielijst beschrijft drie fases waarin een document zich kan bevinden: de procesfase, procestermijn en de bewaartermijn (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2020). De procesfase loopt vanaf het inrichten van een dossier totdat het proces is afgerond. Daarna gaat het dossier de procestermijn in. In deze periode wordt het dossier actief gebruikt ter ondersteuning bij nieuwe projecten (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2020). Dit is het moment dat het dossier actief wordt gebruikt om ‘geschiedenis’ terug te lezen en kennis over te dragen.

De laatste fase is de bewaartermijn. Daarin wordt bepaald hoelang iets bewaard blijft. Dit wordt gedaan op basis van een risicoanalyse (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2020). Het risico in deze periode is als volgt: “... de procesfase - is het onwenselijk dat de archiefbescheiden vernietigd worden en raakt dit mogelijk de

algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Dit risico is onaanvaardbaar voor een overheidsorgaan” (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2020 p.13). Op basis van deze gedachten wordt de bewaartermijn bepaald. Bewaartermijnen staan niet vast. Ze kunnen variëren tussen een paar weken tot tientallen jaren of voor eeuwig (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2020). Het feit dat informatie wordt bewaard, betekent niet dat deze per definitie openbaar is. Dat bepaalt de archiefwet niet. De wet die bepaalt wat burgers wel en niet te zien kunnen krijgen is de Wet Openbare Overheid (WOO), voorheen de Wet Openbaarheid Bestuur (WOB).

WOO

Op 1 mei 2022 is de Wet Openbaarheid Bestuur vervangen door de Wet Open Overheid. Het doel van de WOO is – net zoals de archiefwet – vrij eenvoudig. De rijksoverheid beschrijft het doel van de WOO als volgt:

“Overheidsorganisaties moeten die informatie over wat zij doen en waarom, uit zichzelf geven of als iemand daarom vraagt. Zo kunnen burgers, maar ook bijvoorbeeld Kamerleden of journalisten, de overheid controleren. Openbaarheid is daarom belangrijk voor de democratie in ons land en voor het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid” (Ministerie van Algemene Zaken, 2024).

De WOO is een plicht die de overheid zichzelf heeft opgelegd om informatie over te dragen aan burgers.

De WOB werd vervangen door de WOO op initiatief van de Tweede Kamer. Het vermoeden was dat de overheid vanuit de WOB te weinig prikkels had om informatie actief openbaar te maken (Drahmann, 2021). De WOB komt uit 1980 en was aan vervanging toe. In eerste instantie werd de WOO door de Tweede Kamer gesteund, maar de verwachting was, dat de wet zou sneuvelen in de Eerste Kamer vanwege de kans op hoge uitvoeringskosten. Verschillende bestuursorganen gaven aan dat het wetsvoorstel in de toenmalige staat onuitvoerbaar was (Drahmann, 2021; Jak, 2016). Er zijn vervolgens aanpassingen gedaan aan het wetsvoorstel, waarna zowel de Eerste als de Tweede Kamer akkoord zijn gegaan met de WOO.

De WOO kent twee vormen van informatie openbaar maken. Actieve openbaarmaking en passieve openbaarmaking. Actieve openbaarmaking is een verandering ten opzichte van de WOB. Op de site van de Rijksoverheid staat het al volgt:

“De WOO wijst soorten informatie aan die de overheid uit zichzelf openbaar moet maken. Dat gebeurt in stappen, in de loop van de tijd” (Ministerie van Algemene Zaken, 2024).

Deze verandering zou volgens de initiatiefnemers van de WOO moeten bijdragen aan meer transparantie (Drahmann, 2021). Daarnaast ligt het in lijn met Artikel 1 van de WOO: “Eenieder heeft recht op toegang tot publieke informatie zonder daartoe een belang te hoeven stellen, behoudens bij deze wet gestelde beperkingen” (Wet Open Overheid, 2024). Dit betekent dat mensen zonder grote inspanning direct bij de informatie van de overheid moeten kunnen komen. Deze verandering ten opzichte van de WOB was wat de angst opwekte ten aanzien van de onuitvoerbaarheid. Daarom is er een lijst met categorieën aan de wet toegevoegd, die aangeeft welke vormen van informatie binnen twee weken actief openbaar gemaakt moeten zijn (Drahmann, 2021). In het hoofdstuk over het medisch dossier zal te lezen zijn dat de gezondheidszorg vanuit de Wet Geneeskundige Behandelingsovereenkomst alleen actieve openbaarmaking kent en geen passieve openbaarmaking.

Naast actieve openbaarmaking is er ook passieve openbaarmaking. De wettekst van de WOO is als volgt:

“Eenieder kan een verzoek om publieke informatie richten tot een bestuursorgaan of een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf. In het laatste geval beslist het verantwoordelijke bestuursorgaan op het verzoek” (Wet Open Overheid, 2024).

Iedere burger mag een informatieverzoek doen, maar in de meeste gevallen worden deze gedaan door journalisten, wanneer onderzoek gedaan wordt (Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding, 2023).

Zowel bij de WOB als bij de huidige WOO zijn er uitzonderingen, wanneer informatie niet openbaar gemaakt hoeft te worden. Stukken van documenten mogen bijvoorbeeld zwart gelakt worden, wanneer er een persoonlijke beleidsopvatting van een ambtenaar of minister in staat. Documenten die gaan over de staatsveiligheid zijn niet openbaar en documenten met persoonsgegevens worden niet of deels openbaar gemaakt (Drahmann, 2021). Het zwartlakken van persoonsgegevens wordt geregeld op basis van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Verhouding tussen de archiefwet en de WOO

De verhouding tussen de archiefwet en de WOO is belangrijk om uit te werken. Daardoor wordt duidelijk waar de wetten elkaar aanvullen en mogelijk conflicteren. “De Archiefwet en de WOB (WOO red.) hebben met elkaar gemeen dat beide wetten bedoeld zijn om transparantie van de overheid te bevorderen” (Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2022). In een publicatie van het Rijksprogramma van Duurzaam Digitale Informatiehuishouding wordt een analyse gegeven over de interactie tussen de archiefwet. Dat artikel spreekt over de WOB, maar aangezien de WOB en WOO geen sterke inhoudelijke verschillen vertonen, is de analyse nog steeds relevant.

Beide wetten zijn – zoals in bovenstaand citaat werd gezegd – bedoeld om transparantie in de bureaucratie te bevorderen. Deze wetten hebben echter wel verschillende doelen. De archiefwet heeft als doel een goede en ordentelijke archivering binnen de overheid te faciliteren. De archiefwet besteedt aandacht aan bewaring, maar ook aan vernietiging (Van Boven et al., 1995). De WOO gaat kort gezegd over het openbaar maken van informatie aan burgers. Zowel uit eigen beweging, maar ook op aanvraag (Drahmann, 2021). Uit het rapport van het Nationaal Archief, Open Tenzij, is op te maken dat de WOO van toepassing is, vóórdát documenten bewaard worden en dus onderdeel worden van de archiefwet (Nationaal Archief, 2015).

De WOO en archiefwet zitten elkaar in de weg op het gebied van de verantwoordelijkheid. Volgens de Archiefwet moeten documenten na een bepaalde tijd vernietigd worden, maar volgens de WOO moeten documenten opvraagbaar zijn (Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2022).

“De WOB (WOO red.) maakt het mogelijk, dat op het niveau van zelfstandige onderdelen beoordeeld wordt, terwijl onder de Archiefwet een beperking geldt voor het gehele document en in de praktijk vaak zelfs het gehele dossier, de doos of zelfs het blok” (Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2022 p. 8).

Dit heeft te maken met de verschillende doelen van beide wetgevingen. De WOO gaat om informatievoorziening, de archiefwet gaat om het opslaan van documentatie.

Samenvatting

Dit hoofdstuk begon met de vraag, welke wetgeving binnen de overheid al bestaat die te maken heeft met documentatie? Met de archiefwet en de WOO wordt een zekere mate van transparantie betracht. Een open overheid is sterk verbonden met transparantie, participatie en samenwerking. Het versterkt de band tussen de burger en de overheid. De overheid heeft door middel van de archiefwet geprobeerd een ordentelijke manier van documentatie bewaren te creëren. Daarbij maken ze gebruik van het zogenoemde DUTO-raamwerk. Dit raamwerk staat voor de volgende punten, het archief moet: vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig zijn. Deze (digitale) informatie in deze archieven is deels gepreserveerd. Oftewel, de originele informatiedrager is niet meer aanwezig, maar de informatie van die drager wordt bewaard.

Naast de Archiefwet bestaat ook de Wet Openbare Overheid. De WOO geeft burgers het recht op goede informatievoorziening vanuit de overheid. De WOO stelt daarnaast dat er actieve en passieve openbaarmaking plaatsvindt met overheidsdocumenten. De WOO en de archiefwet zitten elkaar soms in de weg vanwege de verschillende doeleinden van de wet. De archiefwet gaat over het opslaan van documentatie, de WOO over informatievoorziening.

Hoe ziet het overdragen van kennis er in de praktijk uit?

De dagelijkse praktijk van de gezondheidszorg

Dit hoofdstuk zal aandacht besteden aan de vraag hoe goede kennisoverdracht er uit kan zien. Dit zal gedaan worden aan de hand van de gezondheidszorgsector en de richtlijnen die in dit werkveld gelden. Daarbij zal voornamelijk aandacht worden besteed aan de huisartsenzorg en ziekenhuiszorg. Binnen de gezondheidszorg zijn er veel richtlijnen en kaders gecreëerd om de informatieopslag voortvarend te laten verlopen. De gezondheidszorg is complex. Het doel van dit hoofdstuk is niet om alle richtlijnen en kaders uit te diepen en in detail te analyseren. Het is de bedoeling om te laten zien dat deze richtlijnen er zijn en dat er in deze sector dus een vorm van geschiedschrijving plaatsvindt. Uiteindelijk geeft dit hoofdstuk antwoord op de vraag; hoe kan geschiedschrijving er in de praktijk uit zien? Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden is het van belang om de huidige richtlijnen van de gezondheidszorg in kaart te brengen. Door dit hoofdstuk heen zullen dwarsverbanden worden gelegd met het vorige hoofdstuk. Door middel van deze verwijzingen wordt benoemd waar de overeenkomsten en verschillen zitten tussen de gezondheidszorg en de overheid.

Vergelijking tussen ambtenaren en artsen

In het vorige hoofdstuk werd duidelijk, dat de overheid meerdere vormen van informatiebeheer heeft ingericht om de bureaucratie zo open mogelijk te maken. Zoals gezegd is er een ander werkveld dat al decennialang aan gestructureerd informatiebeheer doet, namelijk de gezondheidszorg. De nadruk in dit hoofdstuk zal liggen op huisartsenzorg en ziekenhuiszorg. Deze twee entiteiten binnen de gezondheidszorg gebruiken dezelfde vorm van medische dossiervoering en communiceren veelvuldig met elkaar.

Voordat dit hoofdstuk ingaat op de vormen van informatiebeheer en de uitwisseling van informatie tussen artsen en patiënten, is het van belang om uit te wijden over de vraag waarom de vergelijking tussen de overheid en de gezondheidszorg relevant is. Ambtenaren en artsen hebben verschillende beroepen, maar er zijn ook overeenkomsten.

Zowel ambtenaren als artsen zijn professionals. Artsen zijn ethische professionals en ambtenaren zijn democratische professionals. Ethische professionals zijn beroepsgroepen die zorgen voor economische stabiliteit, educatie en de vrijheid om te beslissen kunnen nastreven. Dit zijn *vital needs*. Voor artsen geldt, dat ze fysieke en emotionele gezondheid waarborgen voor een samenleving (Meyers, 2018). *“The members of the profession must receive extensive education and training”* (Meyers, 2018 p. 25). Artsen worden soms wel tien jaar lang opgeleid, voordat ze alle volledig arts zijn. Daarnaast is een vorm van zelfregulatie belangrijk. *“There must be self-regulation by the members of the profession, usually overseen by a professional organization, with associated credentialing”* (Meyers, 2018 p. 25). In de medische wereld is dit het tuchtrecht. Deze aparte vorm van rechtspraak bepaald of zorg professionals ‘goed’ hebben gehandeld. De kern voor ethische professionals is dat burgers zich in het nauw gedreven voelen en de ethische professional daarbij moet helpen. Ze hebben autonomie in hun werk. *“...individuals have profound flexibility over how they satisfy their client’s needs”* (Meyers, 2018 p.25). Deze autonomie komt voornamelijk tot uiting in de keuzes die professionals maken tijdens hun werkzaamheden. Artsen doen dit in de keuzes in het behandelplan van hun patiënt.

Ambtenaren zijn democratische professionals. *“...they respond to social problems in a way that facilitates the organization of the public”* (Dzur, 2008, p. 119). Volgens Dzur vormen ze de een koppeling tussen burgers die niet gezamenlijk optrekken en de politieke macht die het leven van diezelfde burgers vormgeeft (Dzur, 2008). Ze zijn niet zo georganiseerd als ethische professionals. Voorbeelden van democratisch professionals zijn sociale wetenschappers, journalisten en onderwijzers, maar ook ambtenaren. Daarnaast zijn democratische professionals voornamelijk bezig met het dichterbij brengen van de democratie: *“I see sharing tasks like these as integral to a more participatory democracy that brings institutional worlds closer to citizens and brings citizens closer to each other, not once every two or four years but routinely every day”* (Dzur, 2019, xiii). Volgens Dzur is de democratie een pad dat imperfect is, maar wel een manier is waarop mensen samen hun problemen kunnen uitwerken (Dzur, 2019). Dit is de kern van het zijn van ambtenaar.

Ambtenaren en artsen hebben dus duidelijke verschillen. Toch hebben ze een duidelijk overeenkomst. Ze proberen beide in hun contact met de burgers en patiënten een probleem op te lossen. Daarnaast werken beide groepen voor iemand. Artsen werken voor hun patiënt. Ambtenaren werken voor de samenleving. Naast dat beide groepen bezig zijn

met het oplossen van problemen voor hun burgers of patiënten, zijn hun werkvelden hetzelfde opgebouwd. In het ziekenhuis zijn alle artsen opgeleid als basisarts, maar ze hebben hun eigen specialisatie binnen hun beroep als arts. Bijvoorbeeld een hartchirurg, geriater of oncoloog. Toch spreken ze dezelfde medische taal. Voor ambtenaren geldt ongeveer hetzelfde. Binnen het beroep ambtenaar zijn verschillende disciplines, infrastructuur, sociaal domein, juridische afdeling, enz. Ondanks deze verschillen spreken allemaal de taal van de overheid.

Artsen en ambtenaren zijn niet hetzelfde, maar er zitten overeenkomsten in de beroepen die ze uitvoeren. Daarom is een vergelijking tussen deze twee interessant.

Ontwikkeling van het medisch dossier

Iedereen heeft een medisch dossier. De eerste keer dat een kind bij de huisarts komt wordt er een medisch dossier aangemaakt. Dit dossier blijft bewaard. Door dit medisch dossier weten alle zorgverleners, die toegang tot het dossier hebben, welke afspraken er zijn gemaakt met een patiënt en welke zorg is verleend of medicatie is voorgeschreven. “Het primaire doel van het houden van een dossier is een goede hulpverlening aan de patiënt” (Samenwerkingsverband Implementatieprogramma WGBO, 2004 p.14). De eerste professionele vorm van het medisch dossier werd in 1958 geïntroduceerd door het Nederlands Huisartsen Genootschap (NHG). Dit werd de ‘groene kaart’ genoemd (Van der Werf en de Haan, 2002). De groene kaart was een manier om alle gegevens van patiënten bij te houden (Meyboom, 1991). De groene kaart had twee onderdelen die huisartsen moesten invullen. De kaart was gescheiden in medische en niet-medische informatie (Van der Werf, 1996). De niet-medische informatie zijn persoonsgegevens; naam, geboortedatum en adres. Het medische gedeelte bestond ook uit twee delen. Het statische onderdeel en het niet-statische onderdeel. Het statische onderdeel gaat over familiegeschiedenis, gender, bloedgroep en eerdere diagnoses. Het niet-statische gedeelte is voor “dagelijkse aantekeningen” (Van der Werf, 1996). Hieronder worden onderzoeken en bloedsuitslagen genoteerd. De groene kaart is lange tijd de standaard binnen de huisartsenzorg geweest. In de jaren '90 van de vorige eeuw werd digitalisering van dossiers gangbaar. Ook in de gezondheidszorg is de digitalisering van dossiers toen doorgevoerd.

Tegenwoordig werken huisartsen en artsen in de ziekenhuiszorg met een elektronisch medisch dossier (EMD) (Westerhof en Berden, 1993), Dit wordt ook het elektronische patiëntendossier genoemd (EPD) (Samenwerkingsverband Implementatieprogramma WGBO, 2004). Zoals eerder in het theoretisch kader is beschreven heeft het medisch dossier verschillende doelen. Enerzijds het systematisch vastleggen van de verschillende contacten om te zien wat er in het verleden medisch is gebeurd. Anderzijds het vastleggen van afspraken, het vastleggen van uitkomsten aan de hand van onderzoek (bloeduitslagen, etc.), het waarborgen van de kwaliteit en continuïteit van de zorgverlening en het informeren van de patiënt (Nouwt en Scherptong-Engbers 2014, p.254). Naast deze doelen is het vastleggen van medische zaken ook van belang voor juridische overwegingen – vanwege het tuchtrecht – en vanwege medisch onderzoek dat gedaan moet worden (Meyboom, 1991).

De doelen van het medisch dossier komen tot zekere hoogte overeen met de doelen van archivering in de overheid. Bijvoorbeeld als het gaat om het vastleggen van afspraken, in de overheid gebeurt dit door besluitvorming vast te leggen. Daarbij worden de archieven van de overheid ook gebruikt om onderzoek te doen en om juridische geschillen uit te vechten.

Welke richtlijnen hebben artsen voor dossiervorming (SOEP)

De huidige dossier vorming wijkt in essentie niet erg af van de eerste groene kaart. Er is een niet medisch deel, waar de persoonsgegevens van iemand instaan, een deel medische geschiedenis die niet meer veranderd (statisch), zoals chronische aandoeningen en familiegeschiedenis en een statisch deel, waarin een afspraak met de arts, huidige klachten en ingezet beleid wordt besproken (Westerhof en Berden, 1993).

Om te zorgen dat er adequaat gerapporteerd wordt, is de zogenaamde SOEP methodiek opgesteld. SOEP staat voor: Subjectief, Objectief, Evaluatie en Plan (Westerhof en Berden, 1993). Dit wordt ook wel probleemgeoriënteerde verslaglegging genoemd. Subjectief gaat over de hulpvraag van de patiënt. Het verhaal van de patiënt en een verheldering van de zorgverlener of familieleden van de patiënt. Objectief is bedoeld om de uitslagen van onderzoeken te noteren. Evaluatie is een beoordeling van het gezondheidsprobleem door de hulpverlener. Plan is welk beleid en welke

behandeling er wordt ingezet om de gezondheidsproblemen van de patiënt te verminderen (Dijkers et al., 2016).

Het is belangrijk om te vermelden dat het een patiënt niet hetzelfde is als een land, gemeente of buurt. Daarmee is het vastleggen van gegevens en geschiedenis over een patiënt ook niet hetzelfde als het vastleggen van participatiegeschiedenis. Een patiënt is alleen en is ziek. Een gemeenschap zijn met velen en hoeft niet per se 'ziek' te zijn. Er zijn dus verschillen, maar het is een interessante vergelijking om verder in overweging te nemen.

Rechten voor patiënten (WGBO wetgeving).

Het medisch dossier is openbaar voor de patiënt in kwestie. Dit wordt geregeld in de Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO). De WGBO voorziet niet alleen in openbaarheid van gegevens, maar ook in het vastleggen van deze gegevens. Artsen hebben de plicht om een dossier op te maken. Dit is vastgelegd in de WGBO. Uit de WGBO blijken verschillende plichten en rechten voor artsen en patiënten. Ten eerste is er informatieplicht. "Op de arts rust de plicht de patiënt voldoende te informeren. Ook moet hij zich ervan vergewissen, dat de patiënt de volledige draagwijdte van de informatie heeft gevat" (Dijkers et al., 2016 p. 328). Dit is ingewikkeld, aangezien het voor artsen niet altijd duidelijk is of een patiënt alles heeft begrepen. Ten tweede is er dossierplicht. De arts moet het dossier bijhouden en de patiënt heeft het recht om zijn eigen dossier in te zien. Als laatste is er toestemmingsplicht. De patiënt moet toestemming geven, voordat de arts een behandeling inzet (Dijkers et al., 2016).

Uitwisseling tussen zorgverleners (LSP)

Nu duidelijk is wat de rechten voor patiënten zijn en welke plichten zorgverleners hebben, is het van belang te laten zien dat er een systeem is ontwikkeld om uitwisseling tussen zorgverleners mogelijk te maken. Dit is geregeld in het Landelijk Schakelpunt (LSP). Het LSP is complex, waardoor hierover geen uitgebreide uitleg zal volgen, eerder een korte introductie. "Het LSP registreert welke zorgverleners welke gegevens van welke patiënt (op basis van het Burgerservicenummer: BSN) beschikbaar hebben, maar

*deze gegevens blijven in het dossier van de zorgverlener en worden niet centraal in een database opgeslagen” (Jansen et al., 2015 p.13). Deze uitwisseling vindt regionaal plaats. Het LSP is een zogenaamd *pull* systeem, waaruit op ieder moment actuele gegevens opgevraagd kunnen worden (Jansen et al., 2015 p.13). Daarnaast kan een patiënt sinds 2014 het gehele medisch dossier overdragen, bijvoorbeeld als men van huisarts wisselt.*

Volgens zorgverleners zelf is het Landelijk Schakelpunt een manier om de kwaliteit in de zorg goed te houden. Dit bleek uit een onderzoek van het Nederlands Instituut voor Onderzoek van de Gezondheidszorg (Jansen et al., 2015).

“Effecten op de verbetering van de kwaliteit van zorg en patiëntveiligheid werden vaker gezien door apothekers dan door huisartsen. In de perceptie van zorgverleners die deelnamen aan de focusgroepen, ligt de meerwaarde van gegevensuitwisseling onder andere in het tegengaan van overdiagnostiek en het verminderen van het aantal medicatiefouten” (Jansen et al., 2015 p.18)

Dit onderzoeksresultaat suggereert dat betere informatievoorziening kan voorkomen, dat zorgverleners onnodige en onjuiste medische handelingen uitvoeren en dat er medische fouten worden gemaakt. Deze uitkomst is interessant voor de vergelijking met de overheid. Kan goede overdracht binnen de overheid ook kunnen bijdragen aan minder fouten en verkeerde inschattingen?

Samenvatting

Dit hoofdstuk begon met de vraag: hoe ziet het doorgeven en uitwisselen van geschiedenis en kennis er in de praktijk uit?

De conclusie is dat de gezondheidszorg de nodige systemen heeft opgetuigd om de uitwisseling van geschiedenis en kennis goed te laten verlopen. De Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst ligt hier aan de basis. Hierin zijn de rechten van patiënten en plichten van zorgverleners beschreven. Het medisch dossier is vanuit de groene kaart zo opgebouwd, dat alle gegevens van patiënten worden opgeschreven. Dit gaat om zowel medische als niet-medische gegevens. Door dit te doen worden

uitslagen en afspraken systematisch vastgelegd, maar ook wordt de kwaliteit en de continuïteit van de zorg verbeterd. Om deze vastlegging goed te laten verlopen, bestaat de SOEP-methodiek. Subjectief, objectief, evaluatie en plan. Daarmee wordt de geschiedenis van een patiënten altijd op dezelfde manier vastgelegd. Daarnaast stellen zorgverleners, dat uitwisseling van gegevens leidt tot betere kwaliteit van zorg en ervoor zorgt dat overdiagnostiek voorkomen wordt. Ook draagt het bij aan patiëntveiligheid.

Welke rol speelt participatiegeschiedenis in de ervaringen van burgers, ambtenaren en bestuurders?

In dit hoofdstuk zal het onderzoek dat is uitgevoerd bij de gemeente Amsterdam behandeld worden. In dit onderzoek worden twee casussen uitgewerkt: de Erasmusgracht en de Von Liebigweg in Amsterdam. De projecten zijn gekozen, omdat ze beide op een bepaald moment gedurende het project zijn geëscaleerd. De uitkomst van de twee projecten is echter anders. In het geval van de Von Liebigweg zijn de geïnterviewde betrokkenen tevreden met zowel het proces als het projectresultaat. Bij de Erasmusgracht is de uiteindelijke beslissing genomen om het project uit te stellen. Dit betekent dat de betrokkenen niet tevreden zijn met het proces en het eindresultaat. Verderop is te lezen dat er met name bij de bewoners van de Erasmusgracht nog veel frustratie zit met betrekking tot dit project.

Het doel van dit hoofdstuk is niet om betrokkenen voor het blok te zetten door te zeggen dat het werk niet goed is uitgevoerd. Evenmin is het de bedoeling om bepaalde acties te labelen als goed of fout. Dat zou niet verantwoord zijn en dat is ook niet het doel van dit onderzoek. Het is wel belangrijk om projecten te evalueren en om te kijken op welke momenten zaken anders hadden kunnen gaan. Daarnaast wil dit hoofdstuk een denkrichting geven over het institutionaliseren van participatiegeschiedenis, door deze projecten in kaart te brengen en te kijken waar verbetering in de toekomst mogelijk is. Het gebruik van het woord institutionaliseren is bewust. Dit hoofdstuk zal niet betogen dat de kennis van participatiegeschiedenis helemaal niet aanwezig was bij betrokken ambtenaren en bestuurders, maar wel dat deze onvoldoende is vastgelegd.

Dit hoofdstuk is opgesplitst in twee delen. Het eerste deel zal gaan over de Erasmusgracht en het tweede deel over de Von Liebigweg. Beide projecten zullen toegelicht worden aan de hand van statements die betrokkenen hebben gedaan. Aangezien de betrokkenen onderling te verdelen zijn in burgers, ambtenaren en bestuurders, zullen de verhalen ook verteld worden in deze onderverdeling. Beide casussen zullen beginnen met een korte uitleg van het project. Wat werd er getracht om te bereiken? Daarna zullen de verhalen van elke groep stuk voor stuk aan bod komen. Eerst zullen de verhalen opgetekend worden, daarna worden deze geanalyseerd. Aan het

einde van dit hoofdstuk is er een beeld van deze projecten geschetst en is beschreven welke problemen ontstaan op het moment dat de participatiegeschiedenis onvoldoende geïnstitutionaliseerd is.

Casus 1: Erasmusgracht

De casus Erasmusgracht is onderdeel van groter stedelijk beleid. De gemeente Amsterdam heeft in 2017 een Meerjarenplan fiets geschreven. Daarin staan een aantal nieuwe fietsverbindingen, waaronder een fietsverbinding langs de Erasmusgracht. Daarnaast staat dit plan in de bredere Omgevingsvisie 2050 van Amsterdam en de Agenda Duurzaamheid uit 2015. Het besluit voor dit plan is in 2017 genomen en de uitvoering begon in 2021. In de zomer van 2021 hebben bewoners ingesproken bij Stadsdeel West. Na escalatie en een interventie van de bestuurder is besloten om de aanleg van deze fietsverbinding uit te stellen tot 2027 of 2028.

Een betrokken ambtenaar geeft een inhoudelijke introductie van het project:

Ambtenaar 5: “Nou, met dit project willen we eigenlijk de fietsverbinding tussen Amsterdam-West en het Centrum (van Amsterdam, red.) verbeteren. Op dit moment wordt er veel gebruik gemaakt van de Jan van Galenstraat, een hele drukke verkeersader met overwegend veel fietsverkeer. Smal, druk met geparkeerde auto's, met kruispunten, VRI-installaties en de verbinding via de Erasmusgracht vormt eigenlijk een hele logische, min of meer groene verbinding tussen het park in West en richting Centrum”.

“Dit project stond in de visie Amsterdam 2050 als een ontbrekende schakel in het fietsnetwerk en ja, mij is toen gevraagd om te kijken of dit op redelijk korte termijn gerealiseerd kon worden, vooruitlopend op het groot onderhoud wat daarin, die Marieke van Nimwegen-buurt, uitgevoerd moet worden. We hadden toen de optie om, nee ... er zijn eigenlijk twee opties voor fietsverbindingen vanuit West op een rustige manier richting Centrum. Dat is het ene aan de zuidzijde van de Erasmusgracht door het Erasmuspark en de andere is aan de noordzijde van de Erasmusgracht, dicht langs de Erasmusbuurt langs de Marieke van Nimwegen.

De optie door het park is indertijd bij het opstellen van de beleidsvisie 2050 in beeld geweest, maar uiteindelijk door het stadsdeel afgewezen, omdat men geen fietsers en scootertjes mogelijk die daar dan niet mogen, maar automatisch gebruik van gaan maken doordat Erasmuspark wilde. Vandaar dat is overgebleven de route optimalisatie aan de noordzijde van de Erasmusgracht.”

Het idee van dit project is dus redelijke eenvoudig. Langs de noordzijde van de Erasmusgracht ligt nu alleen een voetpad. Om de fietsverbinding te verbeteren is bedacht – in het Meerjarenplan Fiets – om twintig nieuwe fietsverbindingen aan te leggen die het fietsgemak moeten verhogen.

Belangrijk om te vermelden is dat het project volgens de gemeente Amsterdam een participatieproject is. De gemeente Amsterdam houdt vier niveaus van participeren aan; informeren, meedenken, samenwerken en meebepalen. Dit project bevindt zich op het niveau van informeren.

Geschiedenis door de ogen van de bewoners

In alle gesprekken die zijn gevoerd voor dit onderzoek begonnen we met de vraag: wat was de eerste keer dat u van dit project hoorde en hoe bent u betrokken geraakt? In de gesprekken met de bewoners bleek vrij snel, dat allen vrij identieke ervaringen hadden, namelijk dat het een langlopende geschiedenis is. De bewoners deelden het volgende verhaal:

Bewoner 6: “Dat is zeker zo'n 20 jaar geleden. Toen kwam het toenmalige stadsdeelbestuur met het onzalige idee om hier een fietspad aan te leggen en het park is in 1995 vernieuwd. En toen is er ook een onderzoek gedaan naar een fietspad daar of hier en in beide gevallen bleek dat gewoon onzin, want hiero, als je door de Marieke van Nimwegenstraat gaat, scheelt het nog geen twee minuten. (...) ...en met behulp van de VVD en de PvdA is het toen afgeketst. Nou, toen zou het, het zou niet meer gebeuren (op hoge verbaasde toon). Nou, een aantal jaar later kwam men er weer mee, dus toen ben ik weer aan de slag gegaan en heb ik ook ingesproken bij stadsdeel (...). Toen is het weer afgeketst.

“(…) en dan is het in 2012 nog een keer geweest. Hebben we het weer gedaan, het is in 2017 nog een keer geweest, weer afgeketst en nu weer. Je wordt er gewoon als bewoner word je een beetje, niet goed van het gezeik van de stadsdeelbestuurder. Welke dan ook, of dat van de grote stad is of van hier. Ik ben er in ieder geval helemaal klaar mee.”

Bewoner 5: “Nou, het speelt al vanaf 2002. Heeft het al gespeeld en nog een keer in 2012/2013 en ik kreeg een herinnering van 2017. Elke keer (…) werd het weer geprobeerd om. Eigenlijk elke keer, zo'n beetje na vijf jaar. En dus de laatste keer nu en wij waren er eigenlijk de laatste keer dat 2017 het ... toen de toenmalige stadsdeel Bos en Lommer, want dat was toen nog stadsdeel Bos en Lommer (...) want het is inmiddels een groot stadsdeel geworden. Die hadden toen gezegd: van nu is het klaar, hoppa! En toch op een gegeven moment een hele alerte buurvrouw die hier aan de overkant woont, die attendeerde ons dus ook van zijn er weer mee bezig.”

Bewoner 7: “Ja, ja, dus ik (...) ben een jaar of 15 geleden ben ik daar komen wonen Samen met mijn wat inmiddels mijn vrouw is. Wij hadden toen nog geen kinderen, We zijn daar, komen wonen (...) Maar nee, wij horen dat de eerste keer doordat buurtbewoners echt ja in paniek raakten hè? (...), toen is is ook unaniem door de hele deelraad gezegd tegen het destijds college van verschrikkelijk stom idee, doe dit niet.”

“De bomen worden niet geplant, want er wordt daar een fietspad aangelegd. Ja en op dat moment word je dan (...) voel je je als burger toch echt gewoon ja, plat gezegd in de zeik genomen. Dan denk je: het is gewoon weer wachten totdat we een nieuwe bestuurder weg is en dan gaat het weer de ambtenaren een fietspad tekenen en dan straks ligt er gewoon een fietspad. Zonder dat er met ons nog een keer gepraat is over de alternatieven.”

Dit zijn de ervaringen van drie bewoners met dit project. Ze beschrijven alle drie een langlopende kwestie die – opmakend uit de verhalen – al meer dan vijftien jaar voort sleept. De opsommingen van de jaartallen lopen uiteen tussen 2012 en 2002, dit verschil zit bijvoorbeeld in het aantal jaar dat deze mensen er wonen. Deze kwestie is een goed voorbeeld dat burgers vaak al eerdere ervaringen hebben met de overheid en dat deze niet altijd positief zijn (Verloo, 2023). Deze ervaringen nemen ze mee wanneer een nieuw project start.

Daarnaast wordt duidelijk uit de verhalen van burgers, dat het vertrouwen door deze geschiedenis een behoorlijke deuk heeft opgelopen. Bij sommigen is de frustratie duidelijk voelbaar. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de opmerking van bewoner 7: “voel je je als burger toch echt gewoon ja, plat gezegd in de zeik genomen”. Uit de verhalen van deze drie bewoners lijkt een beschadigde werkrelatie naar voren te komen (Halachmi en Hozer, 2010). Het idee van een overheid die een goede overleg relatie heeft met burgers is volgens Lee en Schachter (2018) als volgt: “infusing government decision making with the reasoned discussion and collective judgment of citizens” (Lee en Schachter, 2018 p. 3). Deze gedachte leidt tot de conclusie dat vertrouwen en een goede werkrelatie het vertrouwen geven dat men er samen uit kan komen (Lee en Schachter, 2018). Dat gevoel lijkt voor deze burgers weggeëbd te zijn. Daarnaast kan een goede werkrelatie tussen burger en overheid een overheid efficiënter maken (Van Ryzin, 2021). Het gegeven dat dit project al meer dan vijftien jaar gaande is, doet vermoeden dat de efficiëntie in deze besluitvorming ook naar de achtergrond is verdwenen.

Als laatste proberen de bewoners de overheid te houden aan haar eigen afspraken. Een van de bewoners stelt: “toen is is ook unaniem door de hele deelraad gezegd tegen het destijds college van verschrikkelijk stom idee, doe dit niet.” De bewoners proberen daarmee de overheid te attenderen op hun eigen waarden en normen. Dit is een essentieel onderdeel in burgerschap (Roberts, 2015).

Dit zijn de ervaringen van deze bewoners. Hun gevoel van geschiedenis is voornamelijk negatief en ze zijn zich erg bewust van de dingen die ze de afgelopen vijftien jaar hebben meegemaakt. Maar hoe hebben ambtenaren de geschiedenis van dit project ervaren?

Geschiedenis door de ogen van de ambtenaren

De ervaringen van ambtenaren zijn logischerwijs anders dan die van bewoners. Dit komt omdat ambtenaren bezig zijn met hun werk en bewoners met hun huis en leefomgeving. Dit geeft vanzelfsprekend een ander perspectief.

Ambtenaar 5: “... en op basis van die onderzoeken zagen buurtbewoners daar activiteit waar men nieuwsgierig naar was (...). Daarop hebben de bewoners eigenlijk actie ondernomen richting het stadsdeel en hebben zij aangegeven: wij willen in onze achtertuin geen fietspad, want dat betekent extra fietsers, mogelijk ook door brommers en scootertjes misbruik van dat pad. (...) Dus wij willen dat niet. Die groenzone is heilig voor ons. Die gebruiken wij om onze honden uit te laten, die gebruiken om zomers met de buurt te recreëren en te barbecueën en gemeenten, jullie pretenderen groen te zijn, en dit gaat ten koste van de aantasting van groen, want we gaan vierkant meters gazon weg en daar komt asfalt voor terug.”

“Nee, nee, was mij deze gevoeligheid was mij niet bekend. Niet anders dan dat in het verleden er wel ook alles gepolst is om daar een fietspad aan te leggen”

Ambtenaar 6: “Het zit zo, ik werk dus voor het ingenieursbureau van de gemeente Amsterdam en dan word je door een projectleider gevraagd voor een bepaald project.

“Nee, meestal ga je helemaal blanco in. Krijg je wel het projectplan voor zover dat er al is. Dat is er ook niet altijd, maar dat is altijd ook iemand die een beetje historie weet of de aanleiding tot het project. Natuurlijk, dan kun je even inlezen...

“Neem dan even contact op met de (functie), met (ambtenaar 4), in dit geval, dus dat heb ik gedaan en (ambtenaar 4) zei: "ja, dat hebben we al ooit eens een keer eerder geprobeerd en toen waren de bewoners daar niet gecharmeerd van". Ik raad je aan om eerst maar even met die bewoonster te gaan praten en kijken hoeveel reuring en nu nog gaat komen”

“...maar ik zou graag kennis willen maken en even een rondje lopen over het gebied waar we het nu over hebben. En ja, neem ook andere bewoners mee, benieuwd hoe zij erover denken, dan kan ik dat weer meebrengen naar het stadsdeel. (...) En toen stond ze daar met een aantal buurtbewoners. (Hard lachend) Die had er nog net geen spandoeken bij zich en hooivorken en brandende toortsen. Maar ze waren wel erg boos.”

Ambtenaar 4: (...) de beleidsmakers op dat moment of de personen die gingen over het meerjarenplan fiets, gewoon niet in kunnen schatten wat voor emotie dit zou oproepen en ik denk daarin hadden ze gewoon en misschien had dat best wel beter op moeten letten, hè, want ik weet wel dat zij input hebben geleverd. Voordat meer plan heb ik ook geen. Dus misschien had degene die input had geleverd, moeten ze zeggen: van: hé jongens, je moet het wel op een klein, op een, op een lokaal niveau moet je, dit moet je een inspraak of een informatiebijeenkomst voor, voordat het besluit genomen wordt, moet je een informatiebijeenkomst houden.”

Hierboven staan vrij lange verhalen van drie betrokken ambtenaren, maar de inhoud is zodanig relevant dat het noodzakelijk was. Wat opvallend is, is dat twee van de drie ambtenaren zeggen dat bij hen niet bekend was, dat dit zo'n gevoelige kwestie was. Ambtenaar 5 weet wel, dat het al eerder geprobeerd is, maar de voorgaande geschiedenis – die bij bewoners heel duidelijk naar voren komt – is bij hem niet bekend. Dit geldt hetzelfde voor ambtenaar 6 die aangeeft “*meestal ga je er helemaal blanco in*”. Hij geeft daarbij wel aan dat de laatste ambtenaar wel op de hoogte was van de geschiedenis. Zij werkt op stadsdeelniveau en heeft goede contacten in de wijk.

Wat duidelijk is, is dat de kennis over voorgaande geschiedenis niet voor het oprapen ligt. Ambtenaar 6 geeft aan dat hij actief opzoek is gegaan naar informatie. Blijleven en Van Hulst (2021) stellen dat er verschillende manieren zijn voor ambtenaren om te werk te gaan en meer informatie te vergaren. Een voorbeeld hiervan is actief proberen te begrijpen van een situatie:

“Situations, the civil servants know, do not explain themselves: which actors and interests are—or should be—involved, what is actually at stake, and what are possible approaches? To answer these questions, the civil servants make contact with the citizens or relevant other stakeholders involved, preferably face to face” (Blijleven en Van Hulst 2021, 283).

Dit is precies hetgeen dat ambtenaar 6 deed om de geschiedenis beter te begrijpen. Uit zijn verhaal blijkt bijvoorbeeld dat hij ambtenaar 4 heeft gevraagd. Maybin stelt dat dit voor ambtenaren een goede manier is om de geschiedenis te leren kennen, omdat het verhaal van ambtenaar op ambtenaar ongefilterd is (Maybin, 2013).

De acties van deze ambtenaar zijn nuttig. Het is belangrijk als ambtenaar om het contact met betrokkenen te behouden en emoties te erkennen (Verloo, 2023). Tegelijkertijd is het wenselijk, dat informatie niet alleen uit gesprekken met andere betrokken burgers of ambtenaren komt, maar dat deze informatie is geïnstitutionaliseerd. Het feit dat twee van de drie ambtenaren niet direct op de hoogte waren van de langlopende geschiedenis, bevestigt het punt van het WRR onderzoek. De kennisbasis is versnipperd en dat maakt dat kennis en informatie verloren gaan (WRR, 2024).

Dit is het verhaal, zoals dat door de ambtenaren en bewoners uiteengezet is, maar er is nog een derde ‘groep’: de bestuurder.

Geschiedenis door de ogen van de bestuurder

De bestuurder heeft weer een ander perspectief op dit project dan de ambtenaren en de bewoners.

Bestuurder 1: “Ik ben in juni 2022 bestuurder geworden en daarvoor werkte ik als ambtenaar bij het stadsdeel. Toen was ik bij een stadsdeelcommissie waar deze bewoners kwamen inspreken, maar was ik dus nog niet bestuurders, dus toen wist ik er van, maar het was niet mijn dossier, dus ik heb gewoon meegeluisterd en mijn verwonderd. En toen ook nog niet wetende dat ik bestuurders zou

worden, trouwens dus. Maar toen ik bestuurder werd toen wist ik natuurlijk wel wat er speelde.

“Ja, we hadden ook op een gegeven moment een dingetje, want die dat fietspad stond nog steeds in alle systemen, want dat wordt allemaal ingepland In de stad, hè? Dus je hebt. Dat dan het verkeer moet omgeleid worden, dus dat moet allemaal goed. (...) dus dat wordt allemaal in een soort systeem aan de achterkant ingeboekt. Maar dat heeft ook gevolgen voor bijvoorbeeld de bomen kappen als er een boom ziek is, dan wordt hij niet weer herplant, omdat daar een fietspad ingetekend wordt. Dus hij kwam ook elke keer weer terug in allerlei systemen en bomen kappen en dingetjes. En dan waren de bewoners weer helemaal in paniek dat daar fietspad gelegd werd. En dan kwamen ze weer inspreken en boze mails sturen. En dan moest ik weer naar die ambtenaren van niet doen, niet doen, terwijl mensen gewoon ergens zeg maar een bomenkap had ingepland die helemaal van niks wist. Natuurlijk, dus dat zorgt er wel voor spanningen zeker.”

“Je hebt in zo een systeem niet gevoeligheid bij bewoners”

De bestuurder geeft eigenlijk aan dat zij per toeval op de hoogte was, omdat ze ambtenaar was geweest en bij een stadsdeelvergadering had gezeten. Zij benoemt niet de geschiedenis van vijftien jaar, die de bewoners wel noemen, maar ze benoemt wel dat systemen niet gebouwd zijn op het kennen van gevoeligheden. De hoop is dan dat de betrokkenen personen de gevoeligheid van een project kunnen opzoeken op het moment dat er acties worden uitgevoerd. Dit is helemaal belangrijk omdat participatie – zoals genoemd in het theoretisch kader – vaak gaat over contextafhankelijke situaties (Yanow, 2004). Alertheid is dan van groot belang.

Casus 2: Von Liebigweg

De casus Von Liebigweg is een project dat gekwalificeerd is als groot onderhoud in de wijk Amsteldorp. Het project is rond 2020 goedgekeurd door de voormalig Stadsdeelbestuurder. Vlak voor de uitvoering ontstond er reuring bij de bewoners over de plannen. Er is vervolgens een buurtbijeenkomst georganiseerd waar mensen hun frustratie konden delen met de betrokken bestuurder en ambtenaren. Uit die bijeenkomst is een werkgroep gevormd. Deze groep is in gesprek gegaan met de gemeente Amsterdam en ze hebben samen een alternatief plan gemaakt. Dit plan is vervolgens in gezamenlijkheid gepresenteerd aan de buurt. De uitvoering heeft in verschillende fases plaatsgevonden. Dit gebeurde tussen augustus 2022 en augustus 2024. Op het moment van schrijven is de laatste fase van de uitvoering nog gaande.

Wederom een introductie van dit project gedaan door een betrokken ambtenaar.

Ambtenaar 1: “Het project was door de directie verkeer en openbare ruimte (V&OR) gestart en werd uitgevoerd en laat zich het best omschrijven door de naam groot onderhoud. Daar waar de wegen en de openbare ruimte verouderd zijn, verzaakt zijn of op een andere manier niet meer voldoen aan de veiligheidseisen of aan andere eisen, wordt het met groot onderhoud vervangen, waarbij in de theoretische werkelijkheid van ambtenaren bij groot onderhoud er geen wijziging in de uitvoering plaatsvindt, dus de tegels gaan er uit en de tegels gaan er weer in. Maar bij het terugplaatsen van tegels wordt wel rekening gehouden met de nu geldende wetten, regels en beleidsstukken in dit specifieke geval betekent dat ook dat daar waar de straat vrij smal is, tweerichtingsverkeer niet meer toegestaan is, want er zijn normen hoe breed de straat moet zijn om twee richting verkeer toe te staan. Daar waar in het verleden geen parkeervakken waren ingetekend of aangegeven op straat en men gewoon langs de stoep kon parkeren, werden nu wel parkeervakken teruggelegd. Ik denk dat dat twee voornaamste punten waren. En dit alles in Amsteldorp, wat een beetje (...) niet een uithoek maar wat een doodlopende hoek van stadsdeel Oost is.

Het project gaat dus over het herstellen van de huidige situatie. In het geval van de Von Liebigweg ging het over een stuk van een paar honderd meter dat in vier verschillende periodes vervangen zou worden. Zoals de betrokken ambtenaar hier zegt in het begin van zijn interview, zouden er geen grote wijzigingen moeten plaatsvinden tussen hetgeen wat er lag en wat er voor terugkomt. De Von Liebigweg werd eenrichtingsverkeer en kreeg minder parkeervakken.

Het is goed om te weten dat dit project door alle betrokkenen als een ‘succesverhaal’ wordt gezien. Dit komt door een werkgroep die uiteindelijk is opgezet door ambtenaren in samenspraak met bewoners en de bestuurder. In de komende secties van dit hoofdstuk is te lezen, dat het project in eerste instantie escaleerde. Echter, bewoners, ambtenaren en bestuurder hebben uiteindelijk een gezamenlijk plan gepresenteerd en de verstoorde werkrelatie hersteld.

Geschiedenis door de ogen van de bewoners

Wat opvalt is dat de bewoners van de Von Liebigweg – in tegenstelling tot de bewoners van de Erasmusgracht – niet spreken over de geschiedenis met de overheid, maar over de geschiedenis van de wijk en omgeving.

Bewoner 1: “We wilden gewoon inderdaad echt werkelijk participatie want wij wonen hier, dit is best een heel uniek buurtje, dat merk je pas op het moment dat er aan getornd gaat worden. En van achter een bureau kan je dit soort plannen bijna niet uitdenken (...)”

“We hoorden toen later van Puticini (beleidskader Gemeente Amsterdam) en hoe ze het allemaal gingen doen en dat er minder parkeerplaatsen (kwamen red.). Dat was de reden (...) waarop heel veel mensen kwamen want daar gaat iedereen van steigeren en blababla nou, daar had ik verder niet zo heel erg, maar vooral wel dat het karakter van dit wijkje wat uit 1950 stamt, ja, aangetast zou worden.”

Bewoner 2: “En wij dachten ja, maar hier zijn nog wel mensen die met auto's rijden. En (...) nogmaals, het is bestemmingsverkeer, geen flats dus iedereen

heeft gewoon een auto praktisch voor de deur. Als je eenrichtingsverkeer gaat doen en aan één zijde gaat parkeren, dan krijg je dus heel veel verkeer in de buurt, omdat mensen plekjes gaan zoeken. En als je vier keer hetzelfde rondje rijdt, dan word je geïrriteerd, dan ga je harder rijden.”

“Wij dachten: houd die straten juist, zo niemand gaat hard rijden. Je hebt een plekje. Het lost zich wel op, want dat doet 100 jaar dat is me echt bij gebleven dat daar toch op één of andere manier een miscommunicatie was”

Bewoner 4: “Dat dat, dat heb ik dus eigenlijk net al gedaan van kom..., zeker als je zo'n wijk voor het eerst ingaat. Dus echt dat je dat je op de dat je op de grond bent geweest en snapt wat zo'n wat zo'n wijk zeg maar wat de geschiedenis misschien daarvan is, of zo. (...) Het proces was groot-onderhoud en (...) als je overal in groot-onderhoud pleegt dan moet je denk ik, identificeren wat de bijzondere plekken zijn. Dat zijn pleinen, dat zijn. Maar dat is dus ook als je een wijk ingaat waar je 30 jaar geen groot-onderhoud hebt gedaan.

“Ik snap dat bij groot onderhoud dat dat geld er niet is, dat voor het voorliggende proces. Maar misschien zou de les moeten zijn dat als je voor de eerste keer in 30 jaar zo'n wijk ingaat want dat was (...) hier in de hele wijk vanaf de jaren '90 niks gedaan. Dit was de eerste straat in de wijk. Dat was wel een uitstekend moment geweest om (...) je nog even achter de oren te krabben.”

De bewoner bespreken allemaal een vorm van geschiedenis die niets te maken heeft met hun relatie met de overheid, maar wel een geschiedenis die gaat over hun liefde en kennis over de wijk. Alle drie zijn ze redelijk uniform over de unieke wijk waarin ze wonen. Hieruit blijkt dat een gezamenlijk gevoel van geschiedenis zorgt voor een vorm van gelijkheid, een gemeenschap (Verloo, 2019). Daarnaast wordt door de laatste bewoner een punt gemaakt over de hoeveelheid tijd tussen de verschillende momenten van onderhoud in de wijk.

Ook spreekt uit deze verhalen geen enorm wantrouwen. Sommige bewoners hebben een bepaalde vorm van reservering bijvoorbeeld bewoner 1 die stelt: “...dat merk

je pas op het moment dat er aan getornd gaat worden. En van achter een bureau kan je dit soort plannen bijna niet uitdenken (...)”. Mijns inziens is dit geen wantrouwen, maar wel een oproep tot actievere betrokkenheid van de gemeente Amsterdam. Het feit dat er geen echt wantrouwen uit spreekt, is een goede indicatie voor een participatieproces dat consensus kan bereiken (Van Ryzin, 2011).

Als laatste is de vergelijking met de Erasmusgracht nuttig om te maken. Het verschil in de verhalen van deze groepen bewoners geeft aan dat ieder participatieproces een uniek proces is, met een verschillende context (Yanow, 2004). Bij de Erasmusgracht is er nog veel frustratie, in tegenstelling tot het project van de Von Liebigweg waar de frustratie is weggeëbd. Bij de Erasmusgracht is de geschiedenis van de bewoners voornamelijk toegespitst op de werkrelatie met de overheid, terwijl bij deze groep bewoners de geschiedenis vooral gaat over het feit, dat het een unieke buurt is en dat de Gemeente lange tijd geen werkzaamheden heeft uitgevoerd. Het belang dat ambtenaren en bestuurders deze context kennen en actief opzoeken blijkt uit de verhalen van de ambtenaren en bestuurder.

Geschiedenis door de ogen van de ambtenaren en bestuurder

Naast het verhaal en de ervaringen van de bewoners is er ook het verhaal van de ambtenaren en de bestuurders. De ambtenaren benadrukken de geschiedenis van de wijk, maar benoemen heel duidelijk het probleem dat bewoner 4 schetste.

Ambtenaar 1: “Omdat het groot onderhoud is en er niks gewijzigd wordt, is er...geen noodzaak van inspraak er is geen budget... (...) maar in de beleving van de bewoners wijzigde er ieder geval heel veel. (...) Ja, toen is er een time-out gevraagd of afgekondigd. Laten het werk niet nu blind doorgaan, maar laten we ieder geval nog één, één of meerdere gesprekken hebben.”

“Dus we moeten een pas op de plaats gaan maken en we moeten in gesprek met bewoners om te kijken welke zorgen, welke wensen er zijn en in hoeverre dat nog meegenomen kan worden...”

“Het was ... warm, het was alles wat je voor kan stellen bij een overspannen bewonersbijeenkomst was daar aanwezig een paar schreeuwende... je merkte. Een deel van de bewoners was best constructief en had ook een technische of een projectmatige achtergronden.”

“Maar op zich hadden ze wel de juiste voedingsbodem om het verder te helpen en dat was ook de afspraak uiteindelijk dat we met de opbrengsten in eerste instantie binnen de gemeente zouden kijken wat ik dat mogelijk was en in een aantal gesprekken met die vertegenwoordigers af zouden pellen wat er al dan niet mogelijk was.”

Ambtenaren 2: “Nu we in een andere realiteit zitten, onderhoud en vervanging soms leiden tot een ontwerp dat toch wel flink afwijkt van wat er nu ligt. En tussen de jaren '60 en 2010 is er ook heel veel veranderd in de wereld. Maar had dat niet zozeer zijn directe weerslag op de openbare ruimte. (... de auto's werden gewoon iets groter, werden wel kleine veranderingen doorgevoerd, waardoor uiteindelijk wel de verkeersveiligheid enorm verbeterd is, maar eigenlijk pas de afgelopen tien tot vijftien jaar (...) ik denk dat herinrichting meer leiden tot veranderingen”

“Hoe dan ook, bij onderhoud en vervanging moet gewoon in een vroeg stadium, gewoon per project kijken van Goh, wat zijn nou de veranderingen...”

Bestuurder 2: “Ben je fysiek al in de wijk geweest, je weet wel waar het ligt ongeveer. Het ligt, beetje een Gallisch dorpje, redelijk solitair kijken naar het verkeer daar (...)”

“(...) ja, twee richten past eigenlijk niet in de maatvoering zoals we die nu vinden moeten. Maar als je dan wederom kijkt naar het gallische karakter van Amsteldorp, ja, kun je ook zeggen: ja, is dat hier nou echt heel reëel? Of werkt het inderdaad gewoon ook al 50 jaar, omdat iedereen die er komt weet: nou ja, soms moet je heel even wachten of moet je waar het zich veel meer oplost, in de bijna

shared-space-achtige ideeën die er nu zijn, soms over inrichting, dan in die keiharde richtlijnen toepassen?”

Uit het verhaal van de bestuurder en de ambtenaren vallen meerdere dingen op. Ten eerste dat zowel een ambtenaar als bestuurder onderkennen, dat er te weinig is nagedacht over de impact van groot onderhoud. Beide beschrijven een situatie waarin het verschil tussen het laatste onderhoud in 1960 en het onderhoud in 2022 zodanig grote verschillen opleverde, dat er voor bewoners veel veranderde. Dit bevestigt bijvoorbeeld ambtenaar 2: *“En tussen de jaren ‘60 en 2010 is er ook heel veel veranderd in de wereld.”* Dat roept de vraag op of er dan nog sprake is van groot onderhoud. Het lijkt erop dat dit inzicht niet bekend was of niet is doorgedrongen binnen de ambtelijke organisatie. De reden hiervoor is niet helemaal duidelijk. Het lijkt alsof het overzicht van de voorgaande acties in de wijk niet bekend en niet zijn samengebracht. Informatie kan binnen de overheid verloren gaan op het moment dat informatie van oude naar nieuwe collega’s wordt overdragen en dit niet op een goede manier wordt vastgelegd of slecht vindbaar is (Verloo, 2019).

Om de participatiegeschiedenis te kennen, moet er aandacht besteed worden aan emoties van mensen, aan menselijk contact en aan een bewustzijn van taal (Verloo, 2023). Ambtenaar 1 beschrijft dat de organisatie in deze casus actief op zoek is gegaan naar de emoties van mensen en het menselijk contact. Dit hebben ze gedaan door een bewonersavond – waar mensen hun eerste emoties kwijt konden – en het opzetten van een belangengroep, die namens de wijk in gesprek ging met de gemeente Amsterdam. Daar hebben ze het menselijk contact mee versterkt en ook het vertrouwen opgebouwd, een werkwijze die ambtenaren vaker gebruiken om een ingewikkelde situatie beter te begrijpen (Blijleven en Van Hulst, 2021). Op deze manier is er een gezamenlijk verhaal gecreëerd (Verloo, 2019) Tegelijkertijd is kennis opdoen over voorgaande acties niet alleen een subjectief proces van een ambtenaar (Durose, 2009), maar ook een proces van het institutionaliseren van kennis. Deze laatste stap lijkt gemist te zijn.

Daarnaast hebben de ambtenaren en bestuurders met het actief opzoeken van de bewoners ook openheid en transparantie gecreëerd, die ruimte geeft aan participatie en samenwerking. Zonder transparantie is er geen ruimte voor samenwerking (Brummelkamp et al., 2016). Het creëert daarbij een gezamenlijk verhaal, wat bewoners

en ambtenaren samen konden uitdragen. Dit kwam voornamelijk door de goede uitkomsten van de werkgroep. Dit wordt ook wel de *culture of preservation* genoemd (Jeurgens, 2019).

Conclusie

Dit onderzoek begon met de vraag: Wat is het belang van het doorgeven van participatiegeschiedenis in een participatieproces? Om deze vraag te beantwoorden moet er eerst gekeken worden wat het huidige informatiebeheer is binnen de overheid, hoe de gezondheidszorg kijkt naar geschiedschrijving en wat de twee casussen vertellen.

Het huidige informatiebeheer van de overheid wordt gekenmerkt door de archiefwet, de Wet Open Overheid en het DUTO-raamwerk. Deze wetten dragen bij aan een bepaalde transparantie. Transparantie is noodzakelijk voor de overheid. Het helpt bij het opzetten van betere participatie en samenwerking, en het is een belangrijk onderdeel tijdens het afleggen van verantwoording richting burgers. Om verantwoording af te leggen is informatie verzameling noodzaak. Zonder het verzamelen van informatie kan men geen discussie voeren of sancties opleggen. Zonder transparantie in informatie is er geen openheid. Openheid geeft burgers de mogelijkheid om mee te praten met de overheid en te participeren. Transparantie en participatie zijn dus aan elkaar verbonden.

De archiefwet, WOO en het DUTO-raamwerk zijn allemaal gericht op het creëren van toegankelijkheid. De archiefwet regelt waar documenten opgeslagen moeten worden en wanneer het vernietigd moet worden. De WOO bepaalt wanneer informatie openbaar gemaakt moet worden en onder welke voorwaarden. Het DUTO-raamwerk stelt dat informatie vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig moet zijn. Het is opvallend dat in deze wetgeving en kaders het woord 'evaluatie' weinig naar voren komt. Informatie moet toegankelijk zijn en dat is – zoals eerder benoemd – een belangrijk onderdeel van transparantie. Echter, transparantie kan niet bestaan als men niet over informatie kan discussiëren. Daarvoor zijn een gesprek en evaluatie nodig.

In de gezondheidszorg zijn meerdere wettelijke kaders en richtlijnen aanwezig die de geschiedschrijving van patiënten bepalen. Uit deze beschrijving blijkt dat er overeenkomsten zijn tussen de archivering van de overheid en de archivering van de gezondheidszorg. Bijvoorbeeld dat in beide gevallen afspraken worden vastgelegd. Binnen de overheid betreft dit besluitvorming, binnen de gezondheidszorg zijn dit

afspraken met de individuele patiënt. Daarnaast worden beide manieren van archivering gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek en het oplossen van juridische geschillen. Echter, er is een duidelijk verschil met de overheid. Binnen de gezondheidszorg ligt er meer nadruk op evaluatie, voornamelijk omdat de SOEP-methode een onderdeel evaluatie bevat. Binnen de overheid moet informatie toegankelijk zijn. Het medisch dossier heeft juist een onderdeel interpretatie en evaluatie van de betrokken patiënt toegevoegd in de geschiedschrijving om deze zo accuraat mogelijk te krijgen. Het subjectieve onderdeel van de SOEP-methode is bedoeld om input van de patiënt te krijgen. Daarna volgen objectief (onderzoeken) en evaluatie (waar het objectieve en subjectieve deel samen worden gebracht), om uiteindelijk tot een plan voor de patiënt te komen.

Uit de casussen blijkt in beide gevallen dat het grotere overzicht van gebeurtenissen mist. Bij de Erasmusgracht werd dit duidelijk doordat twee van de drie ambtenaren in eerste instantie niet op de hoogte leken van de gevoeligheid van het project. De bewoners daarentegen droegen een geschiedenis van vijftien met zich mee. Dit heeft in deze casus tot een escalatie geleidt. Door deze geschiedenis is het vertrouwen bij de bewoners van de Erasmusgracht beschadigt geraakt en is de efficiëntie en de kans op consensus weggeëbd. Een van de ambtenaren geeft aan dat hij actief opzoek is gegaan naar deze geschiedenis. Dat is nodig aangezien participatieprocessen erg contextafhankelijk zijn en het soms makkelijker is om een ongefilterd verhaal van een mede-ambtenaar te krijgen. Dit neemt niet weg dat de ambtelijke organisatie van tevoren op de hoogte moet zijn van de gevoeligheid van een project. Oftewel, de informatie moet geïnstitutionaliseerd zijn. Bijvoorbeeld door een document te hebben dat beschikt over informatie over de wijk en projecten die in het verleden zijn gedaan. Zo kunnen ook systemen die ongevoelig zijn voor de emoties van bewoners gecontroleerd worden.

In de casus Von Liebigweg kwam vanuit de bewoners een verhaal dat inging op het unieke karakter van de wijk. Ook dit is informatie die thuis hoort bij participatie geschiedenis, aangezien dit deels ingaat op de erkenning van emoties. Daarnaast leek het overzicht in deze casus te missen. Het feit dat de straat heel erg zou veranderen door dit onderhoud, omdat het lang geleden was dat er onderhoud was uitgevoerd leek te

missen. Daardoor kon het project in eerste instantie escaleren. In deze casus hebben ambtenaren en bestuurders de buurt actief opgezocht en geprobeerd openheid en een gezamenlijk verhaal te creëren. Daarbij hebben ze ruimte gegeven aan menselijk contact en emoties. De uiteindelijke conclusie is dat deze openheid heeft geholpen bij het eindresultaat in dit project. Betrokkenen zijn tevreden over de uitkomst. Echter, was het wenselijk geweest als het grotere overzicht niet verloren was gegaan.

Hierbij is het belangrijk om te concluderen dat het van belang blijft dat ambtenaren actief opzoek blijven gaan het contact met burgers. Dat is onderdeel van hun werk en daarmee krijgen ze een indruk die moeilijk te vergelijken is met een samenvatting op papier. Ambtenaren zijn democratisch professionals en vormen de brug tussen burgers en de overheid. Daarom is het belangrijk om aandacht te blijven geven aan menselijk contact, dat is de kern van hun vak. Dat maakt ambtenaren een democratisch professional.

Zoals eerder benoemd is een arts anders dan een ambtenaar en is een patiënt anders dan een wijk, buurt of samenleving. De ambtelijke archivering moet niet op een groen kaart gaan lijken. Toch zouden ambtenaren dingen vanuit de gezondheidszorg kunnen overnemen, bijvoorbeeld de SOEP-methode. Dat zou er dan als volgt uit zien. Subjectief, wat zijn de zorgen van bewoners, waar zit de frustratie en wat hebben wij als overheid in het verleden in deze buurt gedaan. Objectief, flora en fauna onderzoek, bodem onderzoek, demografische gegevens, gemiddelde leeftijd en aantal inwoners. Evaluatie, wat is ons oordeel naar aanleiding van het subjectieve en objectieve onderdeel. Gaan we dit project uitvoeren? Plan, hoe gaan we dit project uitvoeren en hoe betrekken we burgers bij ons besluit? Het is zaak om deze informatie op een plek te bewaren zodat het uiteindelijk kan voldoen aan het DUTO-raamwerk en vindbaar voor anderen is. Dit zou bijvoorbeeld een participatiegeschiedenis wijkdossier kunnen zijn. Zo'n soort dossier wisselt dan tussen de procesfase en procestermijn van de archiefwet. Tijdens het aanvullen bevindt het dossier zich in de procesfase. Als het gebruikt wordt voor kennisoverdracht zit het dossier in de procestermijn.

Dit onderzoek probeert de vraag: wat is het belang van het doorgeven van participatiegeschiedenis in een participatieproces, te beantwoorden. Voor de casussen

die zijn onderzocht is het van belang gebleken. Uit beide casussen blijkt dat de kennis over de participatiegeschiedenis – en het gebrek aan overzicht – een deel van escalatie tussen bewoners, ambtenaren en bestuurders veroorzaakten. Burgers nemen de geschiedenis met zich mee, terwijl de overheid deze informatie soms kwijtraakt. Mijns inziens ligt een deel van het probleem in het feit dat de informatiehuishouding van de overheid voornamelijk gebaseerd is op toegankelijkheid en dat daardoor de gevoeligheid van informatie verloren gaat. De overheid zou kunnen leren van de geschiedschrijving in de gezondheidszorg. Vooral de SOEP-richtlijn kan helpen bij het institutionaliseren van die gevoeligheid. Zoals eerder beschreven zou deze informatie zoveel mogelijk op één plek bewaard moeten blijven, bijvoorbeeld een participatiegeschiedenis wijkdossier.

Het is belangrijk om bij deze conclusie te vermelden dat het in deze twee casussen van belang is geweest. Dat betekent niet dat dit voor alle participatieprojecten geldt. Ieder project is verschillend. Het feit dat participatiegeschiedenis in deze twee Amsterdamse casussen van belang is geweest, betekent niet dat dit ook geldt voor participatieprojecten in Groningen of Overijssel.

Voor toekomstig onderzoek is het belangrijk om aandacht te besteden aan de plek van opslag van deze informatie. Het vastleggen van deze informatie is minder waard op het moment dat deze niet vindbaar is. Toekomstig onderzoek zou de nut en noodzaak kunnen onderzoeken van een participatiegeschiedenis wijk dossier. Dit dossier zou bijvoorbeeld alle projecten, afspraken met bewoners, onderzoeken, enz. uit het verleden bevatten. Daarmee gaat informatie in de overdracht niet verloren en is informatie geïnstitutionaliseerd. Daarnaast is het voor toekomstig onderzoek van belang om na te denken over de implicaties op het gebied van privacy. Wat betekent het voor burgers als de overheid in een groot participatiegeschiedenis wijkdossier opschrijft dat een bewoner zich zorgen maken over zijn of haar leefomgeving en hoe verhoudt zich dat tot de WOO? Dit zijn vragen waar toekomstig onderzoek zich over kan buigen.

Discussie

Als laatste een reflectie op de uitkomsten van dit onderzoek. Dit wordt gedaan door terug te blikken op de *transferability* van dit onderzoek, hoe de resultaten zich verhouden tot het theoretisch kader, verwachtingen die aan het begin van dit onderzoek aanwezig waren, potentieel nieuwe inzichten, hoe hangen de resultaten samen met het doel van dit onderzoek en de implicaties van de uitkomsten.

Zoals benoemd in de methodologie is het doel van *transferability* niet het zoeken van generaliseerbaarheid van de uitkomsten. Dat is ingewikkeld aangezien de uitkomsten uit deze casussen contextafhankelijk zijn. Deze twee Amsterdamse projecten kunnen niet per definitie spreken voor projecten in Groningen of Overijssel. Tegelijkertijd heeft dit onderzoek de casussen zo goed en uitgebreid mogelijk proberen te beschrijven. Daarmee is hopelijk een zodanig goed beeld ontstaan dat de uitkomsten in vergelijkbare contexten alsnog toepasbaar zijn. Door middel van het verhaal van de betrokken is het hopelijk voor de lezer te bepalen of de context overdraagbaar is.

De resultaten uit deze twee casussen liggen behoorlijk in lijn met het theoretisch kader. Bijvoorbeeld als het gaat over de rol die de ambtenaar speelt in het verzamelen van kennis over de participatie geschiedenis en dat erkenning van emoties en menselijk contact positief kunnen bijdragen aan het verloop van het participatieproces.

Toen dit onderzoek begon verwachtte ik dat er weinig tot geen kennis over de participatie geschiedenis zou zijn. Dit is onwaar gebleken. Zoals benoemt in de conclusie en analyse proberen ambtenaren situaties beter te begrijpen door in gesprek te gaan met collega's en burgers. Dat maakt ze de democratisch professional die ze zijn. Daardoor krijgen ze uiteindelijk wel degelijk inzicht in voorgaande gebeurtenissen. Echter, is deze informatie binnen het instituut verloren gegaan. Het feit dat informatie niet geïnstitutionaliseerd wordt, betekent niet dat de kennis niet opgehaald kan worden.

Toch zit er een limitatie in dit onderzoek. De interviews zijn namelijk afgenomen tijdens het stageonderzoek. Dit onderzoek komt grotendeels overeen met dit huidige onderzoek, maar toch zijn er een aantal zaken gewijzigd. Bijvoorbeeld termen als flexibiliteit en invloed komen in dit onderzoek nauwelijks meer terug. De interviews besteden hier wel aandacht aan. Daarbij is tijdens het afnemen van de interviews niet altijd doorgevraagd op de participatie geschiedenis, omdat dit – op het moment van

interviewen – niet het hoofdthema was. Er was hoogstwaarschijnlijk meer kennis op te halen geweest over de participatie geschiedenis dan nu verwerkt is in de analyse.

Het doel van dit onderzoek was om meer kennis te creëren over participatie geschiedenis en om de literatuur hierover te vergroten. Ondanks dat het kennis gebaseerd is op twee casussen en men dus moet oppassen met generalisatie, heeft het bijgedragen aan meer contextafhankelijke kennis over burgerparticipatie. Met deze kennis kunnen volgende onderzoekers door met een onderzoek naar bijvoorbeeld de nut en noodzaak van een participatie wijk dossier.

Literatuurlijst

Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI). (2023). *Een jaar Wet (Woo): Hoe doet de overheid het volgens journalisten?* Centre Data research institute.

Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal Of The American Institute Of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>.

Balthazar, T. (2018). Uitwisseling van gezondheidsinformatie tussen ziekenhuizen en zorgverstrekkers: op weg naar juridische duidelijkheid. *Tijdschrift voor Geneeskunde*, 74(3), 161-166.

Blijleven, W., & Van Hulst, M. (2021). How Do Frontline Civil Servants Engage the Public? Practices, Embedded Agency, and Bricolage. *The American Review Of Public Administration*, 51(4), 278–292. <https://doi.org/10.1177/0275074020983805>.

Boven, M.W. van, Kramer, R. & Noordam, C.G.M. (1995). *De archiefwet 1995 in 100 trefwoorden*. 's Gravenhage: VNG Uitgeverij.

Brummelkamp, G., Van Den Berg, J., & Meijer, A. (2016). *Impact van open overheid* (Door Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties).

Conge, P. J., Barnes, S. H., Kaase, M., Nelson, J. M., Booth, J. H., Seligson, M. A., Seligson, M. A., & Booth, J. H. (1988). The Concept of Political Participation: Toward a Definition. *Comparative Politics*, 20(2), 241. <https://doi.org/10.2307/421669>

Dijkers, F. D., Nijland, A., & In 't Veld, K. (Eds.). (2016). *Praktijkvoering in de huisartsgeneeskunde*. BOHN STAFLEU VAN LOGHUM.

Drahmann, A. (2021). *De Wet open overheid: een verbetering van de digitale informatiehuishouding van de overheid?* <https://hdl.handle.net/1887/3278525>

Dreijerink, L., Kruize, H., Kamp, I. V., & Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (2008). Burgerparticipatie in beleidsvorming. In *RIVM Briefrapport 830950003*. <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/830950003.pdf>

Durose, C. (2009). FRONT-LINE WORKERS AND 'LOCAL KNOWLEDGE': NEIGHBOURHOOD STORIES IN CONTEMPORARY UK LOCAL GOVERNANCE. *Public Administration*, 87(1), 35–49. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.2008.01737.x>

Dzur, A. W. (2008). *Democratic professionalism: Citizen Participation and the Reconstruction of Professional Ethics, Identity, and Practice*. Penn State Press.

Dzur, A. W. (2019). *Democracy inside: Participatory Innovation in Unlikely Places*. Oxford University Press, USA.

Erkkilä, T. (2020). Transparency in public administration. *Oxford Research Encyclopedia Of Politics*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.1404>

Flyvbjerg, B. (2006). Five misunderstandings about Case-Study research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219 - 245. <https://doi.org/10.1177/1077800405284363>

Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1989). *Fourth generation evaluation*. SAGE.

Halachmi, A., & Holzer, M. (2010). Citizen Participation and Performance Measurement: Operationalizing democracy through Better Accountability. *Public Administration Quarterly*, 34(3). <http://www.jstor.org/stable/41288353>

Hurenkamp, M., & Tonkens, E. (2020). Ontwerpprincipes voor betere burgerparticipatie. *Bestuurskunde*, 29(1), 54–63. <https://doi.org/10.5553/bk/092733872020029001007>

Hurenkamp, M., & Tonkens, E. (2021). *En nou mag ik even! Burgerschap en de kwaliteit van samenleven*. Boom Uitgevers.

Huussen, A. (1996). Archiefbeheer: selectie, vernietiging en behoud. *Groniek*, 132, 327–333. <http://rjh.ub.rug.nl/groniek/article/download/16183/13673>

Jak, N. (2016). Semipublieke instellingen en de Wet open overheid. *Nederlandsch Juristenblad/Nederlands Juristenblad*, 2016(29), 2083–2090. <https://research.vu.nl/en/publications/semipublieke-instellingen-en-de-wet-open-overheid>

Jansen, T., Koppes, L., Reitsma-van Rooijen, M., & Verheij, R. (2015). *Elektronische gegevensuitwisseling in de zorg: ervaringen en opvattingen van zorgverleners en zorggebruikers*. NIVEL. <http://www.nivel.nl>

Jeurgens, C. (2019). De overbrenging voorbij. Het institutionele geheugen van de overheid. In M. van Gorsel, E. Hokke, B. de Nil, & M. Ras (editors), *Preserveren: Stappen zetten in een nieuw vakgebied* (blz. 201-212). (Jaarboek Stichting Archiefpublicaties; Vol. 19). Stichting Archiefpublicaties. <https://kvan.courant.nu/issue/JB/2018-11-29/edition/null/page/3?query=>

Jovchelovitch, S., & Bauer, M.W. (2000). "Narrative interviewing" In: Bauer, M. W. and Gaskell, G. (Eds.) *Qualitative researching with text, image and sound: a practical handbook*. London: SAGE publications.

Lee, Y., & Schachter, H. L. (2018). Exploring the Relationship between Trust in Government and Citizen Participation. *International Journal Of Public Administration*, 42(5), 405–416. <https://doi.org/10.1080/01900692.2018.1465956>

Maybin, J. (2013). *Knowledge and knowing in policy work: a case study of civil servants in England's Department of Health*. University of Edinburgh.

McAlpine, L. (2016). Why might you use narrative methodology? A story about narrative. *Eesti Haridusteaduste Ajakiri.*, 4(1), 32-57. <https://doi.org/10.12697/eha.2016.4.1.02b>

Meijer, A. J. (2003). Transparent government: Parliamentary and legal accountability in an information age. *Information Polity*, 8(1,2), 67–78. <https://doi.org/10.3233/ip-2003-0027>

Meyboom, W. A. (1991). *Verslaglegging van huisartsgeneeskundig handelen*. Radboud Universiteit.

Meyers, C. (2018). *The Professional Ethics Toolkit*. John Wiley & Sons.

Michels, A. (2011). Innovations in democratic governance: how does citizen participation contribute to a better democracy? *International Review Of Administrative Sciences*, 77(2), 275–293. <https://doi.org/10.1177/0020852311399851>.

Michels, A., & Graaf, L. (2010). Examining Citizen Participation: Local Participatory Policy Making and Democracy. *Local Government Studies*, 36(4), 477–491. <https://doi.org/10.1080/03003930.2010.494101>.

Ministerie van Algemene Zaken. (2024, 15 februari). Hoofdlijnen Wet open overheid. Wet Open Overheid (Woo) | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/wet-open-overheid-woo/hoofdlijnen-woo>

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. (2022, 13 juli). *Verhouding tussen de Archiefwet en de Wob: cohesie of conflict?* Publicatie | Rijksprogramma Voor Duurzaam Digitale Informatiehuishouding. <https://www.informatiehuishouding.nl/documenten/publicaties/2019/12/19/verhouding-tussen-de-archiefwet-en-de-wob>

Nationaal Archief (2024). *DUTO-raamwerk*. <https://www.nationaalarchief.nl/archiveren/kennisbank/duto-raamwerk>

Nationaal Archief. (2015). Open tenzij. . . In *Kaders en Processen Voor de Overbrenging en Openbaarmaking van Papieren Rijksarchieven*.

<https://www.nationaalarchief.nl/archiveren/kennisbank/brochure-open-tenzij>

Nehmelman, R. (2016). Het puberbrein van de overheid: Informatiebeheer in ketensamenwerking.

<https://dspace.library.uu.nl/bitstream/1874/343226/1/puberbrein.pdf>

Nelson, J.M. (1979). *Access to Power: Politics and the Urban Poor in Developing Nations*, Princeton, Princeton University Press.

Neuman, W. L. (2014). Social research methods: Qualitative and Quantitative Approaches.

Nouwt, S., & Scherptong-Engbers, M. (2014). Inzage in het patiëntendossier. *HUISARTS WETENSCHAP* 57, 254–258.

<https://doi.org/10.1007/s12445-014-0127-5>

Roberts, N. C. (2015). *The Age of Direct Citizen Participation*. Routledge.

Samenwerkingsverband Implementatieprogramma WGBO.

(2004). *Implementatie van de WGBO: van wet naar praktijk. Deel 3 Dossier en bewaartermijnen*. Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG). <https://www.knmg.nl/wgbo>

Seligson, M.A. & Booth, J.H. (1978). *Political Participation in Latin America: Volume 1, Citizen and State*, New York, Holmes and Meier.

Tjeenk Willink, H. (2018). *Groter denken, kleiner doen: Een oproep*. Prometheus.

Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2013). *Voorstel van wet van de leden Voortman en Schouw houdende regels over de toegankelijkheid van informatie van publiek belang (Wet open overheid)*. Geraadpleegd op 15 juni 2024 van,

<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33328-9-n1.pdf>

Van Den Broek, A., Steenbekkers, A., Van Houwelingen, P., Putters, K., & Sociaal en Cultureel Planbureau. (2016). Niet buiten de burger rekenen! Over randvoorwaarden voor burgerbetrokkenheid in het nieuwe omgevingsbestel. In *Sociaal en Cultureel Planbureau*. <https://www.scp.nl>

Van der Werf G. T. en De Haan J. (2002). De praktijkvoering in Huisarts en Wetenschap; een historische beschouwing. *Huisarts Wet*;45(12):676-81.

Van der Werf, G. T. (1996). Probleemlijst, soep en icpc. *Huisarts Wet*, 39, 265-70.

Van Ryzin, G. G. (2011). Outcomes, Process, and Trust of Civil Servants. *Journal Of Public Administration Research And Theory*, 21(4), 745–760.
<https://doi.org/10.1093/jopart/muq092>.

Verba, S., & Nie, N. H. (1987). *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*. University of Chicago Press.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). (2020). Selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2020. In *VASTGESTELD STAATSCOURANT*. Vereniging van Nederlandse Gemeenten. <https://www.vng.nl>

Verloo, N. (2015). *Negotiating urban conflict: Conflicts as opportunity for urban democracy*. University of Amsterdam.
https://pure.uva.nl/ws/files/2537211/161621_Verloo_Proefschrift_complete.pdf

Verloo, N. (2019). Captured by bureaucracy: street-level professionals mediating past, present and future knowledge. In Policy Press eBooks (pp. 75–88).
<https://doi.org/10.1332/policypress/9781447345244.003.0006>

Verloo, N. (2023). *Stuikelen over participatie: tien “kritieke momenten” voor betere burgerparticipatie in lokale besluitvorming*. Uitgeverij Van Genneep.

Westerhof, H. P., & Berden, H. J. J. M. (1993). De meerwaarde van het elektronisch medisch dossier. *Huisarts Wet*, 36, 380-3.

Wet Open Overheid. (2024). Tweede Kamer der Staten-Generaal. In
<https://wetten.overheid.nl/BWBR0045754/2024-06-19>

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR). (2024). *Kennisversterking in het sociaal domein*. Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid. Geraadpleegd op 27 juni 2024, van <https://www.wrr.nl>

Yang, K., & Pandey, S. K. (2011). Further Dissecting the Black Box of Citizen Participation: When Does Citizen Involvement Lead to Good Outcomes? *PAR. Public Administration Review/Public Administration Review*, 71(6), 880–892.
<https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2011.02417.x>.

Yanow, D. (2004). Translating Local Knowledge at Organizational Peripheries*. *British Journal Of Management*, 15(S1). <https://doi.org/10.1111/j.1467-8551.2004.t01-1-00403.x>

Ziebland, S., Coulter, A., Calabrese, J. D., & Locock, L. (2013). *Understanding and using health experiences: Improving Patient Care*. Oxford University Press.

Bijlage 1: Interview Guide

Interview guide

1. Doornemen van Informed Consent Formulier. Uitleggen, tijd voor nemen.
2. De belangrijke punten van Narratief Interviewen uitleggen.
 - a. Ik ga u straks vragen om mij aan de hand van uw ervaringen door het project mee te nemen.
 - b. Het liefst chronologisch, op volgorde in de tijd. Tijdlijn.
 - c. Daarin mag u vertellen wat u allemaal gedaan hebt, wanneer voor het eerst hoorden van het project en wat zich door de maanden heen allemaal heeft afgespeeld.
 - d. Maar ook, hoe voelde u zich bij bepaalde gebeurtenissen en hoe ging dat allemaal in zijn werk.
 - e. U mag gewoon lekker uitgebreid vertellen, bespaar geen details.
3. Vragen of het goed is dat de audio aangaat?
4. Aanzetten van de audio en het interview starten.
5. Beginnen met het interview:
 - a. Kunt u mij door het aanleggen/uitvoeren van het product heen nemen. Wat is er allemaal gebeurd, wanneer hoorde u er voor het eerst van en met wie had u contact en wat vond u daarvan.

Mogelijke *follow-up vragen*

- b. Hoe voelde u zich op bepaalde momenten?
- c. Waar was u voornamelijk boos/gefrustreerd over?
- d. Hoe is uw contact met ambtenaren geweest?
- e. Hoe is uw contact met bewoners geweest?
- f. Hoe is uw contact met bestuurders geweest?

- g. Hoe heeft u de sfeer in de buurt ervaren?
- h. Hoe ging de buurtbijeenkomst? En hoe was de sfeer?
- i. Hoe ging het inspreken in het stadsdeel?
- j. Verwachtingen/gemoedstoestand van tevoren
- k. Hoe kijkt u terug op het gehele project
- l. Wat heeft u gemist in dit project, wat had u graag anders gezien?

Afsluitingsvraag

- m. Welke dingen zouden er op participatie gebied beter kunnen?
-
- 6. Bedanken voor het interview en de audio uitzetten
 - 7. Even napraten met bewoner/ambtenaar/bestuurder
 - 8. Vragen of ze het transcript wil lezen voordat ik het ga gebruiken? Of dat ze het leuk vindt om het eindverslag te lezen?

Bijlage 2: Informed consentformulier

Het informed consent formulier kent vijf verschillende versies. Twee voor bewoners, twee voor uitvoerders en een voor bestuurders. De opbouw van ieder consent formulier is hetzelfde.

Informed constant formulier

Informatie voor deelname aan wetenschappelijk onderzoek

Masterthesis Gemeente Amsterdam

Ervaringen van bewoners, uitvoerders en bestuurders in het participatieproces van de Gemeente Amsterdam

Inleiding

Geachte deelnemer,

Met deze informatiebrief willen we u vragen of u wilt meedoen aan wetenschappelijk onderzoek. Meedoen is vrijwillig. U leest hier om wat voor onderzoek het gaat, wat het voor u betekent, en wat de voordelen en nadelen zijn. Wilt u de informatie doorlezen en beslissen of u wilt meedoen? Als u wilt meedoen, kunt u het formulier invullen dat u vindt in bijlage 1.

Stel uw vragen

U kunt uw beslissing nemen met de informatie die u in deze informatiebrief vindt. Daarnaast raden we u aan om op de website van de UvH de [veelgestelde vragen van deelnemers aan onderzoek](#) te lezen.

1. Algemene informatie

Dit onderzoek is goedgekeurd door de zogenoemde Ethische Commissie van de Universiteit voor Humanistiek. Een ethische commissie toetst of u als deelnemer juist wordt behandeld, of u de juiste informatie ontvangt en of er goed met uw gegevens

wordt omgegaan. Het onderzoek wordt uitgevoerd door de Universiteit voor Humanistiek en wordt financieel mogelijk gemaakt door Gemeente Amsterdam.

2. Wat is het doel van het onderzoek?

Dit onderzoek zal gaan over de ervaringen van u als betrokkenen bij het project Von Liebigweg of de Erasmusgracht. U was betrokken bij een van deze twee projecten als bestuurder. De titel van mijn onderzoek is: Ervaringen van bewoners, uitvoerders en bestuurders in het participatieproces van de Gemeente Amsterdam. Door middel van een interview wil ik meer leren over uw ervaringen in het project. In dit interview zal ik u vragen om mij aan de hand van uw ervaringen in het project, mee te nemen door de goede en ingewikkelde momenten. Welke dilemma's liep u in uw werk tegen het lijf, met welke verwachtingen begon u aan dit project en hoe ervaarde u het contact met alle betrokken partijen? Het doel van dit onderzoek is om meer te weten te komen over de gang van zaken binnen beide projecten. Uiteindelijk hoop ik in dit onderzoek het project te kunnen evalueren en met adviezen komen richting de Gemeenten Amsterdam. Ik hoop dat u mij wilt helpen met mijn onderzoek.

3. Hoe verloopt het onderzoek?

U wordt benaderd door Hannah Looije, de onderzoeker.

- We verzamelen gegevens over uw ervaringen binnen het participatieproces van de Gemeente Amsterdam.

4. Welke afspraken maken we met u?

We willen graag dat het onderzoek goed verloopt. Daarom maken we de volgende afspraken met u:

- U neemt contact op met de onderzoeker in deze situaties:
 - U wilt niet meer meedoen met het onderzoek.
 - Uw telefoonnummer, adres of e-mailadres verandert.

5. Wanneer stopt het onderzoek?

- a. U wilt zelf stoppen met het onderzoek. Dat mag op ieder moment. Meld dit dan meteen bij de onderzoeker. U hoeft er niet bij te vertellen waarom u stopt.

- b. Het onderzoek stopt om andere redenen
- c. Het onderzoek is afgerond

Wat gebeurt er als u stopt met het onderzoek?

De onderzoekers gebruiken de gegevens die tot het moment van stoppen zijn verzameld.

6. Wat doen we met uw gegevens?

Doet u mee met het onderzoek? Dan geeft u ook toestemming om uw gegevens te verzamelen, gebruiken en bewaren.

Welke gegevens vragen we aan u?

- Naam
- Telefoonnummer
- E-mailadres
- Uw functie

Waarom verzamelen, gebruiken en bewaren we uw gegevens

We verzamelen, gebruiken en bewaren uw gegevens om de vragen van dit onderzoek te kunnen beantwoorden. En om de resultaten te kunnen publiceren.

Hoe beschermen we uw privacy?

Om uw privacy te beschermen geven wij uw naam een code. Als we uw gegevens verwerken, gebruiken we steeds alleen die code. Ook in rapporten en publicaties over het onderzoek kan niemand terughalen dat het over u ging. Namenlijsten worden tijdens het onderzoek op een beveiligde locatie bewaard.

Wie kunnen uw gegevens zien?

Sommige personen kunnen wel uw naam en andere persoonlijke gegevens zonder code inzien. Dit zijn mensen die contact met u moeten opnemen en het onderzoek moeten uitvoeren. Dit betreft in ieder geval de projectleider: Hannah Looije, Claudia Tempelman en Simone de Jonge.

Hoelang bewaren we uw persoonsgegevens?

We bewaren uw contactgegevens gedurende de uitvoering en publicatie van het onderzoek. Daarna wordt deze vernietigd, tenzij u expliciet toestemming heeft gegeven om bijvoorbeeld uw naam openbaar te maken. Na vernietiging van de contactgegevens kan niet meer achterhaald worden welke onderzoeksgegevens bij welke deelnemer hoorde. Om aan te kunnen tonen dat er daadwerkelijk personen aan het onderzoek hebben deelgenomen worden toestemmingsformulieren digitaal bewaard op een veilige locatie gedurende **maximaal** 10 jaar. Deze zijn enkel voor de onderzoeker toegankelijk.

Hergebruik van onderzoeksgegevens

Onderzoeksgegevens zijn niet herleidbaar naar uw persoon en kunnen worden gedeeld met andere onderzoekers voor vervolgonderzoek, dan wel onderzoek in hetzelfde werkveld of voor onderwijsdoeleinden.

Wilt u meer weten over uw privacy?

- Wilt u meer weten over uw rechten bij de verwerking van persoonsgegevens? Lees dan de [Privacy Verklaring voor onderzoek](#) van de UvH.
- Heeft u vragen over uw rechten? Of heeft u een klacht over de verwerking van uw persoonsgegevens? Neem dan contact op met degene die verantwoordelijk is voor de verwerking van uw persoonsgegevens. Voor uw onderzoek is dat:
Hannah Looije

Waar vindt u meer informatie over het onderzoek?

Deze informatie kunt u opvragen bij de onderzoeker, Hannah Looije.

7. Heeft u vragen?

Vragen over het onderzoek kunt u stellen aan Hannah Looije, Claudia Tempelman en Simone de Jonge.

8. Hoe geeft u toestemming voor het onderzoek?

U vertelt de onderzoeker of u de informatie begrijpt en of u wel of niet wilt meedoen. Wilt u meedoen? Dan vult u het toestemmingsformulier in dat u bij deze informatiebrief vindt. U en de onderzoeker krijgen allebei een getekende versie van deze toestemmingsverklaring.

9. Bijlagen bij deze informatie

A. Toestemmingsformulier

Toestemmingsformulier deelnemer

Titel van het onderzoek: Ervaringen van bewoners, uitvoerders en bestuurders in het participatieproces van de Gemeente Amsterdam.

Leest u a.u.b. de tekst en vink vervolgens elk hokje aan!

Voor de deelnemer:

- Ik heb de informatiebrief gelezen. Ook kon ik vragen stellen. Mijn vragen zijn goed genoeg beantwoord. Ik had genoeg tijd om te beslissen of ik meedoe.
- Ik weet dat meedoen vrijwillig is. Ook weet ik dat ik op ieder moment kan beslissen om toch niet mee te doen met het onderzoek. Of om ermee te stoppen. Ik hoef dan niet te zeggen waarom ik wil stoppen.
- Ik geef de onderzoekers toestemming om mijn gegevens te verzamelen en te gebruiken. De onderzoekers doen dit alleen om de onderzoeksvraag van dit onderzoek te beantwoorden.
- Ik begrijp dat de verzamelde onderzoeksgegevens worden hergebruikt voor vervolgonderzoek dan wel onderzoek in hetzelfde werkveld of onderwijs. Deze gegevens zijn niet herleidbaar naar mij.
- Ik weet dat voor de uitvoering van het onderzoek sommige mensen al mijn gegevens kunnen inzien. Die mensen staan in deze informatiebrief. Ik geef deze mensen toestemming om mijn gegevens in te zien voor deze controle.
- Ik wil meedoen aan dit onderzoek.

Mijn naam is (deelnemer):

Handtekening:

Datum: __ / __ / __

--

Voor de onderzoeker

Ik verklaar dat ik deze deelnemer volledig heb geïnformeerd over het genoemde onderzoek.

Als er tijdens het onderzoek informatie bekend wordt die de toestemming van de deelnemer zou kunnen beïnvloeden, dan breng ik hem/haar daarvan tijdig op de hoogte.

Naam onderzoeker (of diens vertegenwoordiger):

Handtekening:

Datum: __ / __ / __

--

De deelnemer krijgt een volledige informatiebrief mee, samen met een versie van het getekende toestemmingsformulier.